

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

Heykel Anasanat Dalı

**TRANSHÜMANİZM KAVRAMI İÇERİSİNDE DEĞİŞEN BEDEN FİKRİ VE
SANATTA YERİ**

Bilgehan KORKMAZ

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Heykel Anasanat Dalı

TRANSHÜMANİZM KAVRAMI İÇERİSİNDE DEĞİŞEN BEDEN FİKRİ VE
SANATTA YERİ

Bilgehan KORKMAZ

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2024

TRANSHÜMANİZM KAVRAMI İÇERİSİNDE DEĞİŞEN BEDEN FİKRİ VE SANATTA YERİ

Danışman: Doç. Tansel ÇEBER

Yazar: Bilgehan KORKMAZ

ÖZ

Bu Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu günümüzde Transhümanizm kavramı ile birlikte değişen beden algısının sanata yansımaları üzerine odaklanır. İnsan, tarihi boyunca bedeni üzerinden çeşitli düşünceler üretmiş, bazen bedenini eksik, zararlı, faydasız bulurken bazen de tam tersi olarak bedenini yüceltmıştır. Beden algısının bu keskin değişimlerinin temel sebebi ise genelde sosyolojik olaylar olmuştur. Bir taraftan salgın hastalıklar ve savaşlar gibi olaylar insana bedeninin ne kadar dayanıksız olduğunu hatırlatırken, diğer taraftan Rönesans'ta olduğu gibi insan kendi bedenini görmek istediği gibi yüceltmıştır. Bugün ise beden üzerine en büyük etkiyi teknolojik gelişmelerin yapıtı görülür. Günümüzde teknolojisini geliştiren ve ona daha çok hâkim olan insan tarih boyunca bedeni üzerine hayal ettiklerini uygulamak ve yeni hayaller peşinde koşmak arzusunda. Tüm bu hayallerin kavramsallaştırılmış hali ise Transhümanizmdir.

Rapor kapsamında temelde odaklanılacak Transhümanizm kavramını anlamak ve tartışmak için raporda sırasıyla Transhümanizm'in gelişiminde etkili olan melez, hümanizm ve Posthümanizm kavramları incelenir. Bu sebeple raporun 1. bölümünde melez kavramının kökenine yer verilir. Bu kavram incelenirken çeşitli kültürlerin mitolojilerine yer verilerek mitolojik karakterlerin melez bedenleri anlatılır ve bu mitolojik melez karakterlerin insanlar için ne anlam ifade ettiği konusuna yer verilir.

İkinci bölümde, Hümanizm ve ardından Posthümanizm kavramları araştırılır. Bu kavramların toplumu nasıl etkilediği ve birbirleriyle ilişkisi incelenirken sanattaki karşılıkları örneklerle araştırılır. Bölüm sonunda ise bu kavramlar Transhümanizm kavramına bağlanır.

Üçüncü bölümde Transhümanizm kavramı detaylandırılır. Öncelikle Transhümanizm kavramının şekillenmesinde önemli rol alan sosyolojik olaylar ve teknolojik gelişmelere

değinilir. Ardından insan bedeni ile ilişki sorgulanır ve varsayımlara ulaşılır. Benzer sorgulamalar üzerinden sanatsal üretim yapan güncel sanatçılar bu bölümde örneklendirilir.

Son bölümde araştırma boyunca elde edilen bilgiler ışığında yapılan sanatsal üretimler açıklanır. Üretilen çalışmaların sırası tanımlanabilir bedenlerden tanımsız bedenlere dönüşüm sürecini yansıtır. Çalışmalar başlangıçta belirli insan uzuvları ile devam ederken, insan derisi olduğu hissedilen ancak beden bütünlüğüne sahip olmayan tanımsız görünümlerle son bulur. Bu durum Transhümanizm anlayışının bedene olan etkilerini ve dönüşüm sürecine atıfta bulunur.

Anahtar sözcükler: Transhümanizm, Posthümanizm, beden, melez, gelecek.

ABSTRACT

This Master of Arts Thesis Report focuses on the reflection of changing body perception with the concept of Transhumanism in contemporary art. Throughout history, human beings have produced various thoughts through their bodies, sometimes finding their bodies lacking, harmful, useless, and sometimes glorifying their bodies. The main reason for these sharp changes in body perception is usually sociological events. On the one hand, events such as epidemics and wars remind people how fragile their bodies are, while on the other hand, as in the Renaissance, people have glorified their bodies as they wanted to see them.

The report focuses primarily on understanding and discussing the concept of Transhumanism, and examines the concepts of hybrid, Humanism and Posthumanism, which are influential in the development of Transhumanism, respectively. Therefore, the origin of the hybrid concept is given in the first part of the report. While examining this concept, various cultures' mythologies are included and the hybrid bodies of mythological characters are described and the meaning of these mythological hybrid characters for humans is discussed.

In the second chapter, the concepts of Humanism and then Posthumanism are investigated. While examining how these concepts affect society and their relationship with each other, their counterparts in art are explored with examples. At the end of the chapter, these concepts are linked to the concept of Transhumanism.

The third chapter details the concept of Transhumanism. First, the sociological events and technological developments that play an important role in shaping the concept of Transhumanism are discussed. Then, the relationship between human body and technology is questioned and assumptions are reached. Contemporary artists who produce art through similar inquiries are exemplified in this chapter.

The final chapter explains the artistic productions made in light of the information obtained throughout the research. The order of the produced works reflects the transformation process from identifiable bodies to undefined bodies. The works start with specific human limbs and end with undefined appearances that feel like human skin but do not have body integrity. This situation refers to the effects of Transhumanism understanding on the body and the transformation process.

Keywords: Transhumanism, Posthumanism, body, hybrid, future.

TEŞEKKÜR

Öğrenim ve araştırma sürecim boyunca bana olan her türlü desteği, güveni ve gerekli tüm özeni sabırla sağlayan sevgili tez danışmanım Doç. Tansel Çeber'e

Tez Savunma Sınavı Jüri Üyeleri; destekleri ve bana ve tezime olan katkılarından dolayı Prof. Refa Emrali ve Doç. Fırat Engin'e

maddi ve manevi her türlü desteği bana sağlayan ailem ve arkadaşlarıma

sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	vi
GÖRSEL DİZİNİ.....	vii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: MELEZ OLAN; İNSAN VE DİĞERLERİ.....	2
1.1 Melez Kavramıyla Şekillenen Beden.....	3
2. BÖLÜM: HÜMANİZM VE POSTHÜMANİZMDE BEDEN.....	9
2.1 Hümanizm; İnsan Olmayı Düşünmek.....	10
2.2 Posthümanizm; Diğerleri ve Gelecek Hayali.....	12
3. BÖLÜM: TRANSHÜMANİZM VE SANATTA YERİ.....	15
3.1 Günümüzde Tartışılan Beden ve Bedenin Ne'liği.....	17
4. BÖLÜM: TRANSHÜMAN'A SANATSAL GÖNDERMELER: GELECEKTE BEDEN.....	34
SONUÇ.....	49
KAYNAKLAR.....	50
Etik Beyanı.....	54
Yükseklisans Tezi Orijinallik Raporu.....	55
Master's Art Work Report Originality Report.....	56
Yayımlama ve Fikri Mülkiyet Hakları Beyanı.....	57

GÖRSEL DİZİNİ

Görsel 1. Peter Paul Rubens, İki Satir / Two Satyrs, 1619.....	5
Görsel 2. Gian Lorenzo Bernini, Medusa, 1644-1648.....	6
Görsel 3. Kalp Tartan Anubis / Anubis Weighing The Heart.....	7
Görsel 4. Laurent Marqueste, Sentor Heykeli / Kentaur Sculpture,1892.....	7
Görsel 5. Ganesha Heykeli / Ganesha Sculpture.....	8
Görsel 6. Leonardo da Vinci, Vitruvius Adamı / Vitruvian Man, 1492.....	11
Görsel 7. H.R. Giger, Nekronom / Necronom IV, 1976.....	19
Görsel 8. Stelarc Üçüncü Kol / Third Hand, 1980.....	21
Görsel 9. Stelarc, Üçüncü Kulak / Third Ear, 2006.....	22
Görsel 10. Neil Harbisson, Eyeborg, 2003.....	22
Görsel 11. Alita: Savaş Meleği / Battle Angel 2019.....	24
Görsel 12. Patricia Piccinini, Doğa Bilimci / The Naturalist, 2017.....	27
Görsel 13. Justin Shoulder, Leş / Carrion 2018.....	27
Görsel 14. Diemut Strebe, Sugababe, 2014.....	28
Görsel 15. Agi Haines, Thermal Epidermiplasty, 2013.....	29
Görsel 16. Agi Haines, Bibuccalplasty, 2013.....	30
Görsel 17. Orlan, Estetik Ameliyat Gösterisi / Plastic Surgery Performance, 1991.....	31
Görsel 18. Francesco Albano, Arifesinde / On The Eve, 2013.....	33

Görsel 19. Bilgehan Korkmaz, Organik ve İnorganik Bütünlük (Göz) / Organic and Inorganic Integrity (Eye), 2021.....	36
Görsel 20. Bilgehan Korkmaz, Organik ve İnorganik Bütünlük (Fetus) / Organic and Inorganic Integrity (Fetus), 2021.....	36
Görsel 21. Bilgehan Korkmaz, Organik ve İnorganik Bütünlük (kusur) / Organic and Inorganic Integrity (Glitch), 2021.....	37
Görsel 22. Bilgehan Korkmaz, Organik ve İnorganik Bütünlük (kusur) / Organic and Inorganic Integrity (Glitch), 2021.....	37
Görsel 23. Bilgehan Korkmaz, İşte Transhuman / Here's the Transhuman, 2021.....	38
Görsel 24. Bilgehan Korkmaz, İşte Transhuman / Here's the Transhuman, 2021.....	38
Görsel 25. Bilgehan Korkmaz, Ölüm Meleği / Angel of Death , 2022,.....	39
Görsel 26. Bilgehan Korkmaz, Modifikasyon /Modification, 2022.....	40
Görsel 27. Bilgehan Korkmaz, Gelecekte Bir Kalıntı /Relic from the Future, 2022.....	41
Görsel 28. Bilgehan Korkmaz, Dönüşüm /Transformation, 2021.....	42
Görsel 29. Bilgehan Korkmaz, Yükseltilmiş /Upgraded, 2021.....	43
Görsel 30. Bilgehan Korkmaz, Cyborg'un Anısı / Memory of Cyborg, 2023.....	44
Görsel 31. Bilgehan Korkmaz, Tanımsız / Undefined, 2023, sünger ve suni deri.....	45
Görsel 32. Bilgehan Korkmaz, Dış Dünyaya Bir Köprü /A Bridge To The Outside World 2023	46
Görsel 33. Bilgehan Korkmaz, Dönüşüm 2 / Transformation 2, 2023	47

GİRİŞ

Bu Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporunda insanlık tarihi boyunca değişen beden algısı Melez, Hümanizm, Posthümanizm ve Transhümanizm kavramları üzerinden araştırılmıştır.

Araştırma sürecinde odaklanılan ilk kavram olan Melez, beden olgusunun şekillenmesini sağlayan kavramlardan biridir. Melez bedenlerin en belirgin örnekleri mitolojide görülür. Tasvir edilerek günümüze kadar ulaşan mitolojik karakter örnekleri, hayvanlarla insan bedeni karışımı olan melez bedenlere sahiptirler. Bu melez bedenlerde hayvanların üstün özelliklerini insan bedeni ile birleştirerek insanın bedenini yüceltme, tanrılaştırma isteği belirgindir. Tarihsel süreçte insanın bedenini yüceltme ve idealleştirme isteği Melez karakterlerden sonra belki de en çok Hümanizm’de belirgindir.

Hümanizmde insanı ‘yüce’ olarak gören ve insanı kendi içerisinde yeterli olarak kabul eden bir anlayış biçimidir. Bu anlayış biçimi, insanı hayatın merkezinde görerek bedeninin önemini ve güzelliklerini vurgular. Raporda sanat alanında özellikle Rönesans döneminde üretilen sanat eserlerinde insan bedenine verilen önem ve bedenin idealleştirilmesi konusunda üretilen belirgin eserler incelenir. Ardından değişen hayat koşulları etkisiyle Hümanizme karşı bir duruş da sergileyen Posthümanizm incelenir.

Posthümanizm insanı hayatın merkezinde görmez ve insan olmanın ötesini sorgulayarak bedenle ilgili gelişim ve dönüşümü destekler. İnsanın ötesine ulaşması gerektiğini düşünen ve destekleyen Posthümanizm anlayışı, insan ve makinenin bir arada yaşayarak bütünlük oluşturabileceği bir gelecek hayal eder ve tasarlar. Posthümanizmin genel fikirleri altında şekillenen Transhümanizm anlayışı ise insan bedenini zihinsel ve fiziksel anlamda geliştirerek yaşam sınırlarının daha iyiye taşınması gerektiğini savunur. İnsan bedeninin kusurlarını iyileştirmeyi hedeflerken bu durumun insanı mutluluğa götüreceğine inanır.

Sanat raporuna ait son bölümde Transhümanizm kavramına göndermeler yapan ve geleceğe dair birtakım fikirler içeren ve günümüz ve gelecek göz önünde bulundurularak hayal edilen beden düşünceleri ile ilişkili üretilen heykeller açıklanır. Bu heykellerin büyük bir bölümü organik-inorganik görünümlere sahiptir. Bu görünüme sahip heykellerin organik bir yapı olan insan teninin veya organlarının bir takım yapay yani inorganik maddelerle birleştirilmesi heykelde organik-inorganik melez bir görünüm elde ederken öte yandan bedenin bugün ve gelecekte değişim ve dönüşüm sürecine atıfta bulunur. Doğuştan veya

sonradan kaybedilen uzuvların yerine alan inorganik parçalar bedenın Transhümanizm anlayışı ile şekillenmesinin sadece bir başlangıcıdır.

1. BÖLÜM: MELEZ OLAN; İNSAN VE DİĞERLERİ

Canlılar var oldukları günden itibaren hayatta kalabilmek için birçok gereksinim duymuşlardır. Abraham Maslow'un ihtiyaçlar teorisine göre bu ihtiyaç zincirinin başında fizyolojik ihtiyaçların giderilmesi ve soyun devamının sağlanması gelmektedir (Çoban, 2021, s.113). Üreme canlı soylarının devamı için gereklidir. Üremenin gerçekleşebilmesi için çoğunlukla aynı türden iki karşı cinse ihtiyaç duyulur. Üreme aynı tür arasında gerçekleştiğinde saf, karışmamış, değişime uğramamış olarak gelişir ancak farklı türlerin birleşiminden melez canlılar türeyebilir.

Melezlik farklı türden ya da ırktan ebeveynlerin birleşimi sonucu oluşan yeni bir heterojen yapı anlamına gelir (Kaya, 2017, s.2). Brian Stross'a göre, iki farklı cinsten ebeveynlerin birleşimi sonucu yavru, her iki ebeveyninden de belli özellikler alarak heterojen bir yapıya sahip olacağı için melez olarak adlandırılabilir (Kaya, 2017, s. 166). Melezlik kavramının kaçınılmaz özelliği birbirini yok etmeden iki farklı yapının kaynaşması, iç içe girmesi, yeni çoğulcu bir yapı oluşturmasıdır. Tansel Türkdoğan'a göre, melezliğin salt bir formülü yoktur. Kozmik, multipleks özelliklere sahip zengin bir yapı meydana gelmesi durumudur (Akt. Kaya, 2017, s.166). Kavramın bu özellikleri batı dillerinde ve Türkçedeki anlamlarında da görülür.

Melez kelimesinin Yunancada karşılığı hybrizo'dan Latince'ye geçen hybrida (hibrit) sözcüğüdür. Yunanca hybrizo fiilinden türemiş ve Latinceye geçmiş olan hybrida; küstah, azgın, yasa tanımaz, denetlenemez, doğal olmayan ve tuhaf anlamlarına gelen hybris sözcüğüyle bağlantılıdır (Akyol, 2011, s.4). Türk Dil Kurumu'na göre ise melezlik kavramı, botanik, hayvan-insan için kullanılmasının yanı sıra mecazi anlam olarak "katışık, karışık" anlamlarına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 2011).

Melezlik, biyoloji bilimi esaslı bir terim olmasına rağmen 19. yüzyılda ırk, dilbilim gibi teorilerin kullanım alanına girdiği gibi sanat için de önemli bir kavramdır. Melezlik kavramı melez olarak kabul edilen her şeyin gerekçesi olarak şekillenmiştir. Bu kavram insanın hayatta kalma, organize etme vb. yeteneklerinin sonucu olarak şekillenir (Stross, 1999, s. 3). Melezliğin oluşumunda insanlığın ihtiyaçlarının etkileri önemli bir yer tutar. Melezliğe bakış açıları her disiplinde değişkenlik gösterir çünkü melezin tanımı tek bir disiplin ile sınırlandırılmaz. Örneğin; edebiyatta melezin kullanımı birden fazla anlatıcı türünü bir arada kullanmak anlamına gelirken, biyolojide ise iki farklı cinsten canlının bir bedende

bütün haline gelmesidir. Bilim ve sanat disiplinleri, meleze farklı bilimsel veriler ve tanımlar ile yaklaşırken, meleze olan yaklaşımlar ve bakış açıları dönem paradigmaları etkisinde şekillenmiştir. Örneğin; Victoria döneminde, özcü, saf ırkı savunan sömürgeciler, melezlik kavramına ırkçı, lekeleyen bir terim olarak yaklaşmışlardır. (Guignery, 2011, s.2) Anjali Prabhu'nun 'Melezlik: Limitler, Dönüşümler, Beklentiler' isimli makalesinde melezliğin bir sömürge, kavram ve her şeyden önce ırksal bir terim olduğundan bahsedilir. Melez kavramının ırksal bir terim oluşu, sanatçılarındaki dönem paradigmasından etkilenmesini sağlamıştır.

Melez kavramı birçok alanda var olduğu gibi erken dönem sanat örnekleri ise mitoloji alanında görülür. Özellikle Yunan Mitolojisinde sıklıkla melez bedene sahip örneklere rastlanır.

1.1 Melez Kavramıyla Şekillenen Beden

Melezliğin erken dönem sanat örnekleri sıklıkla mitolojik konuları temel alan sanat eserlerinde görülür. Bu eserler mitlerden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Mitler doğanın olağanüstü güçlerini ve doğaüstü yaratıkları anlatan hayal gücüne dayalı öykülerdir. Melez yaratıkların hayali olduğu ve insanlığın psikolojik, kültürel ve dini ihtiyaçlarından doğduğu bilinir (Posthumus, 2021, s.1).

Mitoloji kelimesini Yunan kökenli üç sözcük oluşturur; mythos, epos ve logos. Mythos, söylenen ya da duyulan söz anlamına gelir. Aynı zamanda masal, öykü ve efsane anlamına gelir. Fakat mythos güvenilir değildir, nedeni ise; anlatıcılar gördüklerini ve duyduklarını iletirken anlatımı süslemek adına birtakım yalanlar söylerler. Bu nedenle tarihçi Herodot, mythos'u gerçeklerle bir bağı olmayan, yalnızca masal ya da bir öykü olarak görür (Erhat, 1996, s.4). Epos sözcüğü ise mythos'un ele alındığı dengeli ve süslü biçimidir. Mitoloji, değerler çerçevesinde dünyayı algılama ve tanımlama, sembolleştirme yani yaşamın genelleştirilmiş bir modelidir (Bayat, 2010, s.1).

Mitolojide bahsedilen karakterler gerçeklik ve hayal arasında bir noktada yer alır. Bu karakterler insanı tanımlayan sınırları çözmüş ve gerçekliğin ötesindedir. Örneğin bir melez figür bileşiminde atın unsurlarını içerdiğinde, sadece şu varsayılabilir; hayvan seçimi tesadüfi veya rastgele değildir. Bu seçim sosyal ve kültürel değerlere bağlı değişkenlik gösterir (Posthumus, 2021, s.3,4). Böylece anlatılan mitler, halka hitap etmesi ve günlük

hayattan kesitler içermesi dolayısıyla, gerçeğe daha yakın bir hal alır ve dinleyici halk bunu benimser. Ancak halk tarafından mitlere olan yaklaşım, zaman içerisinde git gide daha sürreal bir hal alır. Bu durum, gerçekliğe daha uzak mitlerin oluşmasına olanak tanır. Sonuç olarak; mitoloji halk arasında anlatıldıkça zaman içerisinde değişime uğrar.

Mitolojik melez karakterlerin ortaya çıkması ya da yorumlanmasında rol oynayan başka bir faktör ise bilgi eksikliğidir. Bilmemekten kaynaklı, yanlış yorumlama ve abartmanın rol oynadığı öne sürülür. Mitolojide bulunan tüm melez karakterlerin yorumlamaları insanın kendine yabancı olanı, bilinmezi kendi deneyimlerine dayanarak anlamlandırmaya çalışmasına dayanır. Bu anlamlandırmaya çalışma çabası, mit anlatılarının değişimine sebebiyet vermektedir. Başka bir görüşte ise melez yaratıklar, gezginlerin gezilerinde duyduğu veya gördüğü bilinmeyen hikâyeleri kendi toplumlarına döndüklerinde muhtemelen hatalı, süslemeli veya abartılı şekilde aktarmalarından doğmaktadır. Toplumdan topluma aktarılarak bu abartılı ve süslü anlatım biçimleri günümüze kadar gelmiş ve mitolojinin daha sürreal biçimde kalmasını sağlamıştır. Bu hatalı veya süslemeli hikâye anlatımına yazar Herodotus'un Pakistan'da gördüğü develeri dev kılı karıncalar olarak aktarması örnek verilebilir. Melez figürleri ortaya çıkaran başka bir görüş ise korkudur. Bu yaklaşım bilimden ve gerçeklikten çok psikolojik sonuçları araştırır. Çocukken karanlıktan korkmak, karanlıkta görülen gölgenin bir yaratık olarak yorumlanması bu duruma örnektir. (Posthumus, 2021, s.10-13). Melez bedenler oluşturulurken gündelik hayattan doğadan ve canlılardan ilham alınır. Anlatılan hikâyeler ve karakterde insan bedeni çeşitli hayvan uzuvlarının tek bedende bulunması ile hayal edilerek aktarılmıştır.

Seçilen ve bir araya getirilen uzuvlar genelde hayvanın en özgün ve öne çıkan çarpıcı özellikleri olmuştur. Buna Minator'un büyük boynuzlu kafasının insana eklenmesi veya yırtıcı hayvanlarda öne çıkan keskin pençeler örnek verilebilir (Posthumus, 2021, s.95).

Bununla birlikte verilebilecek örneklerden bir diğeri de; Yunan mitolojisinde bulunan Satyrlardır. Satyrler, gövdelerinin üst bölümü insan bedenine sahip alt bölümü ise keçiye ait uzuvlar içeren bir melez mitolojik karakter örneğidir. Aynı zaman da Satyrler keçi boynuzlarına da sahiptirler. Peter Paul Rubens, "İki Satir" isimli eserinde Satyrleri konu etmiş ve onların melez olduğuna dair baskın bir özelliği olan keçi boynuzlarını eserinde göstermiştir.

Görsel 1. Peter Paul Rubens, İki Satir / Two Satyrs, 1619.

Erişim: : 5.12.2021, https://en.wikipedia.org/wiki/Two_Satyrs

Melez kavramı, kökenini hem klasik edebiyattan hem de mitolojiden alır. Sfenksler, Hermafroditler, Medusalar, Kimeralar, Centaurlar ve benzeri varlıklar gerçek olarak kabul edilir. Bu mitolojik yaratıklar, çeşitli hayvan türlerine ait özelliklerin kombinasyonlarına sahiptirler ve bu şekilde betimlenir, anlatılırlar. Özellikleri birleştirilen bu hayvanlar neticesinde hayali melez yaratıklar ortaya çıkar. Bu melez bedenlerin sahip olduğu özellikler arasında biseksüellik, yürümek, yüzmek ve uçmak vb. özellikler yer alır. Bu özellikler dolayısıyla bazen komik, bazen de korkunç karakter kombinasyonları görülür (La Mesa, Risuleo, 2021, s.3).

Antik Yunan mitolojisi, edebiyatı ve sanatı melez bedenleri ve hayvanlara ait özellikleri tek bir formda buluşturarak ve bir bütün haline getirerek mitolojide melez bedenler konusuna önemli bir vurgu yapar. Bu melez yaratıklar, tanıdık (alışılmış) ve yabancı olanı, Benlik ve Öteki'yi tek bir noktada birleştirir. Mitolojide ve folklorda melez yaratıklar birçok yerde bulunurlar. Genellikle halkların anlattığı hikâyelerde yer alırlar. Farklı kültürler, ülkeler ve çağlar olmasına rağmen birçok ortak özelliği paylaşmaktadırlar; tasvir edilenlere göre genellikle iri, etobur, ürkütücü yaratıklardır. Görünüm ve davranışları ile oldukça kafa karıştırıcı ve korkutucudurlar. Bununla birlikte mitoloji, bir toplumun psikolojik, kültürel ve dini ihtiyaçlarını da karşılar.

Antik Yunan toplumunda özellikle insanlar arasındaki kusurlu oluşumlara Yunan toplumunun tepkisi, güçlü bir duygusal tepki olarak görülür. Bu tür doğumlar reddedilmiş ve kendilerine özgü güzellik anlayışlarına ters olarak görüldüğü için reddedilmiştir. Bu

duruma Spartalıların zayıf bebekleri uçurumdan aşağı atma uygulaması örnek gösterilebilir. Doğuştan gelen bedensel şekil bozuklukları mitoloji alanına ilham olmuştur. Bu hasarlı doğumların kehanet olarak veya dini öneme sahip olarak yorumlanması, bu durumla eş değerdir. Efsanevi canavar figürlerinin türetilmesinde Yunan toplumunun sahip olduğu bazı psikolojik durumlar etkili olmuştur. Fiziksel deformasyonun çok olduğu o dönemde, duygusal ve ruhsal çöküntüde olan toplum için bu durum, kutsallaştırılarak kabul edilebilir bir hale getirilir. Yunanlıların maruz kaldıkları dehşet duygusu deformasyon ve kutsallık duygusu mitolojik yaratıklara aktarılır. O dönemde kendilerine yabancı ve sıra dışı görünen bu melez yaratıklar ile karşılaşan insanlar, bu figürleri günlük hayatta yaşadıkları olaylar ve deneyimlerle birlikte anlamlandırmaya çalışmışlardır.

Mitolojide melezlikle ilgili sanat eserleri genellikle yarı hayvan yarı insan biçiminde imgelerle tasvir edilmiştir. Bu tasvirlerde insan, hayvan imgelerinin temsil ettiği güç, cinsellik, tehlike, bilgelik vb. gibi kavramları kendi bedenine yerleştirerek kendini yüceltir. Mitolojide insan, hayvan türleri ile kendi bedeninde bir bütünlük oluşturmak ister, bunun nedeni, hayvanların doğanın gücünü temsil etmesidir. Örneğin; mitolojide tanrılar aslanın kudreti, boğanın gücü ve kuvveti olarak melez biçimlerde temsil edilir. Yunan mitolojisinde gözlerine bakamıyacağına inanılan yılan saçlı, keskin dişli, dişi canavar Medusa bu örneklerden bir tanesidir.

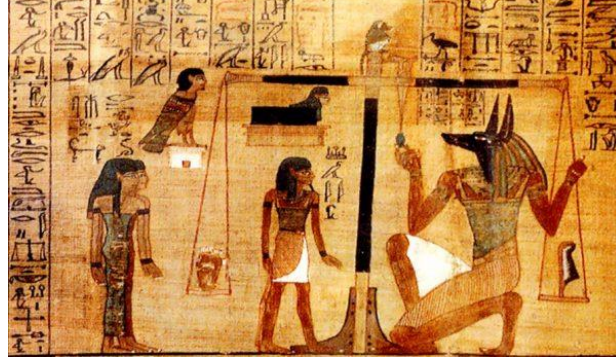

Görsel 2. Gian Lorenzo Bernini, Medusa, 1644-1648. Erişim: 5.12.2021.

<https://listelist.com/medusa-heykeli-hakkinda/>

Mitolojide hayvanların özellikleri genellikle insan özellikleri ile özdeşleştirilir. Tehlikeli, ölümcül bakışlara sahip olan yılan başlı Medusa'nın yılan ile melezleştirildiği gibi Mısır

mitolojisinde ölümlerin ruhunu tartan ve eğer kalpleri tütenden daha hafif gelir ise ölümden sonraki hayata geçişe hak kazananları yolcu eden Anubis de çakal başlı ölüm tanrısı olarak melez bir karakterdir.

Görsel 3. Kalp Tartan Anubis / Anubis Weighing The Heart,

Erişim: 5.12.2021. <https://listelist.com/hiyeroglif-anlamlari/>

Sentorlar ise Yunan mitolojisinde yarı-insan ve yarı-at formunda karakterlerdir. Kafası, kolları ve gövdesi insan, bacakları at olan bu melez yaratıklar kaosu temsil etmektedirler. Yunan heykel ve çömlek dekorasyonlarında da bolca yer alırlar. Yarı insan yarı at olarak tanımlanan Sentorlar, tarih boyunca savaş yetenekleri gelişmiş, güçlü varlıklar olarak tasvir edilmiştir. Asil duruşları ve karakteristik özellikleri dolayısıyla modern edebiyatta da kendilerine yer edinmişlerdir.

Görsel 4. Laurent Marqueste, Sentor Heykeli / Kentaur Sculpture,1892.

Erişim: 5.12.2021. https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Centaur_nymph_Marqueste_Tuileries.jpg

Her kültüre ait mitoloji, toplumların kültürlerinden, inançlarından vb. unsurlardan etkilenir ve bu melezleşmeler her kültür için farklılaşır. Birçok farklı kültürde bu melez imgelerin

örnekleri mevcuttur. Örnek verilen farklı kültürlerde ve mitolojilerde geçen melez figürler anlatılmak istenen figüre güç katmakta ve ilgi çekici hale getirmektedir. İnsanlar inanışları gereği kültürlerine bağlı olarak çeşitli hayvanları insanlar ile farklı anlamlarda özdeşleştirir. Örneğin Hindu kültürüne göre fil kutsal sayılırken, Mısır kültüründe ise kedi figürü kutsaldır.

Örneği verilen hayvan-insan melez imgelerde hayvanın tasvir edilen ve ön plana çıkarılan özellikleri; yılanın bakışı, kuş gagası, boğa boynuzu vb. vurgulanır iken insansı tarafı da eller ve ayaklar ile gösterilir ayakta dik durması bu birleşimin dengeli bir şekilde yayılması figürlerin hem hayvansı hem de insansı özelliklerini net olarak gösterir.

Bedenin bu melezliklerde birleşimi yapılan hayvanın gücüne, türüne, anatomik özelliklerine göre oluşturulduğu görülür. Boğanın ve filin güçlü ve kudretli görünümü, çakal başlı ölüm tanrısının zayıf ve atletik olması, satir figürü pan'ın ayaklarının hayvan anatomisine göre uyarlanması bu konuda verilebilecek örneklerdir.

Diğer bir melez beden örneği ise Hindu mitolojisindeki en önemli tanrılardan biri olan Ganesha'dır. Ganesha, Şiva ve Parvati'nin oğludur ve Ganaların lideri olan fil kafalı, göbekli, dört kollu bilgelik, öğrenme ve talih tanrısının adıdır. Bir fil kafası ve insan vücuduna sahip olan Ganesha, bu görünümü ile birlikte mitolojide melez beden örnekleri arasında yer alır. Ganesha'nın fil kafası ruh'u, insan vücudu ise fizikseli temsil etmektedir. Birçok efsaneye göre, saygısız tavırları dolayısıyla Şiva tarafından boynu kesilmiş, eski kafasının yerine bir filin kafası çıkmıştır. Ganesha'nın tek dişli olmasının sebebi ise Mahabharata destanını tamamlamak için dişlerinden birinin kırıp, kalem niyetine kullanmasıdır (Öztürk, 2018).

Görsel 5. Ganesha Heykeli / Ganesha Sculpture, anonim.

Erişim: 5.12.2021. <https://evrenatlasi.com/ganesha-hakkinda-bilgiler/>

Özetle melezlik kavramı mitolojide karakterlerin özelliklerinin betimlenmesine, gücünün ve doğüstü özelliklerinin ön plana çıkarılmasına hizmet eder. Mitolojideki bu melez bedenler gelecek dönemlerde üretilen sanat eserlerine de ilham kaynağı olmuştur. Çeşitli örneklerde de görülüşü üzere mitolojide melez bedene sahip karakterler halka aktarılırken, o karakterin ‘yüce’ olarak tanımlanan özellikleri vurgulanır.

İnsanın farklı canlıların özelliklerini alarak kendine yapabilirlik ekleme hayali antik mitolojilerde mit olarak kalırken günümüzde bu hayal bilim ve teknolojinin gelişmesi ile hayal olmaktan çıkmıştır. Günümüzde bedene eklenen protezler sayesinde insan bedenini güncellemiş, yeniden kurgulamıştır. İnsanın bedenini yeniden kurgulayabilmesine karşılık gelen kavram, bu çalışmanın da temelini oluşturan Transhüman kavramıdır. Bu sebeple çalışma devamında Transhümanizm kavramı çerçevesinde şekillenecektir ancak Transhümanizm’i anlayabilmek için öncesinde kronolojik sırayla Hümanizm ve ardından Posthümanizm kavramlarını incelemek gereklidir. Bu kavramlar incelenirken, kökenleri, ne zaman ve nerede ortaya çıktıkları, insan bedeni ile olan ilişkileri vb. irdelenmelidir.

2. BÖLÜM: HÜMANİZM VE POSTHÜMANİZMDE BEDEN

13. ve 14. yüzyıllarda kuzey İtalya'da ortaya çıkan ve daha sonra kıta Avrupası ve İngiltere'ye yayılan hümanizm, bir eğitim sistemi ve araştırma tarzıdır. Terim alternatif olarak, insan âlemine merkezi vurgu yapan çeşitli batı inançlarına, yöntemlerine ve felsefelerine uygulanır. Rönesans hümanizmi olarak da bilinen tarihsel program o kadar geniş ve derinden etkili olmuştur ki, Rönesans'ın ayrı bir tarihsel dönem olarak görülmesinin başlıca nedenlerinden biridir. Hümanizm kendi felsefi temellerini çok daha eski zamanlarda aramış ve gücünün bir kısmını Rönesans'ın sona ermesinden daha sonra da göstermeye devam etmiştir. Hümanizm teriminin tarihi oldukça karmaşıktır. İlk olarak 19. yüzyıl Alman akademisyenleri tarafından eğitimde klasik çalışmalara Rönesans vurgusunu belirtmek için kullanılmıştır. Bu çalışmalar, 15. yüzyılın sonlarına doğru Umanisti olarak bilinen eğitimciler, Klasik edebiyat profesörleri veya öğrencileri tarafından desteklenerek kabul edilmiştir. Umanisti kelimesi, 15. yüzyılın başlarında gramer, şiir, retorik, tarih ve ahlak felsefesinden oluşan bir klasik çalışmalar kursu olan studia humanitatis'ten türemiştir. Studia humanitatis, Yunan Paideia'sının¹ eşdeğeri olarak kabul edilmiştir. İsim, Romalı devlet adamı Marcus Tullius Cicero'nun tüm hareketin entelektüel temeli olan eğitimsel ve politik bir ideal olan humanitas kavramına dayanır (Grudin, 2022, s.1)

15. yüzyılda İtalyan bilginleri Bizans'a giderek el yazmaları toplamışlardır. İstanbul'un Fethi sayesinde İtalya'da hümanizm daha da güçlenmiştir. Fetihden sonra bazı Bizans bilginleri İtalya'ya gitmişler ve böylece Yunan eserlerinin latinceye çevrilmesine katkıda bulunmuşlardır. Medici ailesi² Yunan ve Latin el yazılarından kopyalar yaptırarak Platonik Akademisini kurdular. Ficine; Platonculuğu İtalyanca'ya tercüme edip, yorumlamıştır. Böylece Platonculuğun Orta ve Batı Avrupa'ya yayılmasını sağlamıştır. Filolojinin ve arkeolojinin gelişmesiyle birlikte Romalı şair olan Vergilius başarılı eserler vermiştir. Bu sırada, Yunanca ve Latince oldukça popüler hale gelmiş ve İtalya'da hümanizm için çalışmalar ve araştırmalar yapılmıştır. (Kadioğlu, 1991, s.158).

2.1 Hümanizm; İnsan Olmayı Düşünmek

Hümanizm, en geniş anlamda, insani değerlerin önemli kabul edildiği bir düşünce sistemi anlamına gelir. Bu anlayış için bilim ve akıl önemli araçlardır. İnsan bu dünyaya yalnızca bir kez geldiği için ahlaki değerlere önem verilir. Bireysel ahlaki özerklik ön planda tutulur ve Hümanistler tarafsız bir devlete sahip açık, demokratik bir toplumdandır.

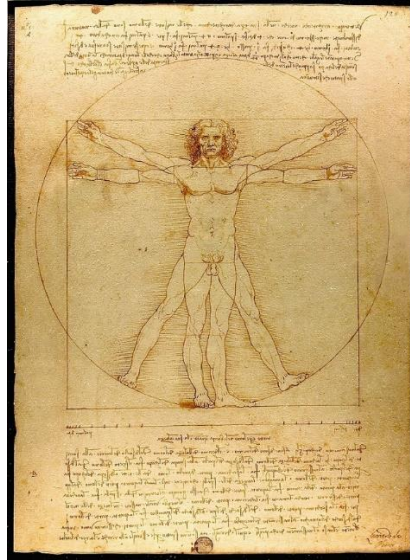
¹ Paideia: Çok yönlü klasik Yunan eğitim ve öğretim sistemidir (Naugle, 2023, s.1).

² Medici ailesi: Floransa'yı kültürel bir merkez haline getirmenin temellerini atmış, siyasi stratejileri ve Michelangelo gibi büyük sanatçıların himayesi sayesinde Yüksek Rönesans'ı yaratmış burjuva bir ailedir (Martinez, 2020).

Hümanizm, insan erdeminin tüm biçimleriyle, en geniş ölçüde gelişmesi anlamına gelir. Sadece modern insanlıkla ilişkilendirilen anlayış, iyilikseverlik, şefkat, merhamet gibi nitelikleri değil, bununla birlikte metanet, muhakeme, basiret, güzel konuşma ve hatta onur sevgisi gibi daha iddialı özelliklere de işaret eder. Dolayısıyla, bu özelliklere sahip hümanite sahibi, yalnızca filozof ya da edebiyatçı olmamalı, zorunlu olarak aktif yaşamın bir katılımcısı olmalı. İç görüsüz eylemin amaçsız ve barbarca kabul edildiği gibi, eylemsiz iç görü de kısır ve kusurlu bulunarak reddedilir. Hümanizm, uzlaşmadan değil tamamlayıcılıktan doğan bir dengedir (Grudin, 2022, s.1). Hümanizmin insan odaklı bu prensipleri birçok sanatçıyı da etkisi altına almıştır. Hümanizm, temelinde insanı barındırarak yücelten, dini ve doğaüstü yaklaşımları tamamen reddederek yalnızca bilime güvenen, dünya hayatına odaklı bir anlayış biçimidir ve her daim insan olmanın önemi ve anlamını hatırlatır. Bununla birlikte Hümanizmin her şeyin bir ölçüsü olduğu savunulur (Bozkurt, s.1, 2018).

Rosi Braidotti, İnsan Sonrası kitabında Leonardo da Vinci'ye ait olan "Vitruvius Erkek İnsan" isimli eserinin Hümanizmin temel bir figürü olduğundan bahseder.

İnsan aklının eşsiz, kendini düzenleyen ve özünde ahlaki kudretlerine iman, Klasik Antik Çağ ve İtalyan Rönesans'ına ait ideallerin on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıla tercüme edilmesiyle aslen doğrulanan bu yüksek-hümanist itikadın ayrılmaz bir parçasını teşkil etmektedir (Braidotti, 2018, s.25).

Görsel 6. Leonardo da Vinci, Vitruvius'un Erkek insanı / Vitruvian Man, 1492.

Erişim: 28.08.2023, https://tr.wikipedia.org/wiki/Vitruvius_Adam%C4%B1

Bu model sadece insanlar için değil, kültürler için de standartları belirler (Braidotti, 2018, s. 27).

Hümanizmi barındıran bir diğer önemli eser Michelangelo'ya ait 'Davut' heykelidir. Michelangelo'nun 'Davut' heykeli, insan vücudundaki güzelliği tasvir ettiği ve yücelttiği için hümanizmin bir temsilidir. Davut, toplumda insanın en iyi halindeki yansımalarını güçlü, sağlıklı, güzel, mantıklı olarak temsil eder. İnsanı ve onun başarısını vurgulayan kahramanca bir görüşü ifade eder. Davut, kararlılık ve zekâ yoluyla herkesin kahraman olabileceğini vurgular. Kaşları çatık, dudaklarındaki kaslar gergin ve gözleri uzaktaki bir şeye odaklanmış durumdadır. Sakin bir duruş ve yoğun ifadelerin bu birleşimi, savaşma kararı ile savaşın kendisi arasındaki kısa süreyi yakalamayı amaçlar. Bununla birlikte; İmkânsız gibi görünen ihtimaller karşısında büyük zorluklara göğüs germeyi ifade eder. Michelangelo, Davut heykelinde cesaret ve gücün bir simgesi olarak taşa dikkat çekmek için sağ elini soldan daha büyük yapmıştır. Hümanizm sanat eserleri, Michelangelo 'Davut' heykelinde görüldüğü üzere insan formunun yüceltilmesine önem verir. Bedeni yüce bir biçimde sergileme eğilimindedir. Bedendeki kaslar, kıvrımlar ve cinsel organlar vurgulanarak tanrısal bir görünüm kazandırılır. Michelangelo gibi Sandro Botticelli'de Klasik çalışmalarında bireyciliği vurgulayan ve insan yaşamını, özgürlüklerini keşfeden bir hareket olan hümanizmden etkilenmiştir. 'Venüs'ün Doğuşu' klasik mit çerçevesinde aşkı yücelterek bu tür temaları vurgular. Botticelli'nin eserlerinde zengin ışık, renk ilişkisi, din dışı konular, doğa ve insan görülür. Rönesans sanatı, Rönesans Hümanist felsefesiyle bütün Avrupa'da yayılıp, tüm sanatçıları etkileyerek yeni teknikler ve sanat anlayışlarının yayılmasında öncü olmuştur.

Sonuç olarak; Hümanizm, insani değerlerin ilgi gördüğü yani insanı temel alan bir anlayış biçimidir. İnsanı her zaman 'yüce' olarak tanımlarken, insan bedeninin önemini ve güzelliğini de vurgular, insanı hayatın merkezine alır. Temelleri Antik Yunan'a dayanan, rönesansta gelişen ve 19. yy.'a kadar önemli etkileri olan Hümanizm, bilimin gelişmesi ile insanın doğaya hâkim olan değil, onun küçük bir parçası olduğu gerçeğini anlamasıyla yerini posthüman kavramına bırakır.

İnsan her zaman kendisini daha iyi ve gelişmiş bir hale getirme çabası içerisinde. Bunu yaparken, teknolojiden faydalanarak evrilme yolunda ilerlemeye devam eder. İnsan, teknolojiden yalnızca hayatını kolaylaştırmak için faydalanmaz. Aynı zamanda kendisini dönüştürme çabasında bir yolculuğa da atılmıştır.

2.2 Posthümanizm; Diğerleri ve Gelecek Hayali

Posthümanizm, insan bedeninin köklerini, temelini, varoluşunu sorgular ve ana problemi haline getirir. Bunu yaparken aynı zamanda temelinde insanı barındıran Hümanizm anlayışına karşı çıkar. Hümanizm, ilahi ve doğüstü düşünceleri gölgede bırakan, temelinde insanı barındıran ve değer veren bir anlayış ve düşünce sistemidir. Bilimden, sanattan ve şefkatten hareket eden akılcı bir felsefedir. Hümanizm, insanı tek, yüce ve kendi içinde yeterli bir varlık olarak kabul ederken, Posthümanizm, insanı hayatın merkezinden çıkarır ve bütünün bir parçası olarak görür. İnsan olmanın ötesini araştırır. Bedeninin daima gelişim ve değişim döngüsü içerisinde olması gerektiğini savunur. Dolayısıyla, insandan, süper insan yaratabilmeyi hedefler. Bu durum, Posthümanizmin insan merkeziliği eleştirdiğini gösterir. Hümanizm, din, felsefe ve edebiyat anlayışıyla doğarak gelişmiştir ve gelişim anlayışı daha çok insanın davranışları ve iradeleri üzerinedir. Ancak Posthümanizmin içinde barındırdığı gelişim anlayışı, insan bedeni ile ilgilidir. Hümanizm ve Posthümanizmin ortak noktaları; bilim yoluna güvenmeleri ve hedeflenen nokta aynı olmasa da, gelecekte 'daha iyi' olabilmeyi dolayısıyla insan için bir gelişim sürecinin var olduğudur.

Bu bakımdan Posthüman terimi, insanı bulunduğu mevcut durumundan sıyırıp gelecekteki bir nitelendirmeye doğru ortaya çıkan bir ilerleyişi temsil eder. Posthüman, düşünsel bir döneme işaret eder. Bu dönem insanın olmadığı bir dönem değil, insan-olmayanların değerini, önemini ve bir arada yaşayışlarını ortaya koyan bir dönemdir. İnsanın, teknolojinin, makinenin, canlı türlerinin bir arada yaşadığı ve bir bütünlük sağladığı monist bir anlayışın hâkim olduğu *dönemdir*. Posthüman kavramı, dünyayı ve dünyadaki varlıkları anlamak içinde yeni bir bakış ve yaklaşım önerir. Bu öneri, var olanın eleştirilmesi üzerine dayanır. Yani Posthümanizm, insan merkeziliğin, insanlığın bir eleştirisini yapar ve eleştirel beşeri bilimler sonrası olarak tanımladığı yeni bir metodolojik yaklaşımın önünü açar.

Posthüman hümanizma karşıtı temeller üzerine kurulu yapısı ile türlerin ittifakının gerçekleştiği, normal bedenleri belirleyen normların bioteknolojiler sayesinde yıkılarak, doğa ile barışık bir yaşamın paylaşıldığı geleceğin öznesidir. Posthüman, evrim sürecinde oluşan bedenin üzerinde toplumsal müdahaleler ile şekillenen cinsiyetlenmiş bedenleri, farklılıklar üzerinden kurgulanan aidiyetleri ve toplumsal beden müdahalelerini, insanın kendi bedeni üzerinde müdahale inisiyatifini ele alması sayesinde sonlandırma potansiyeline sahiptir (Balkan, 2015. s.İ). Hayles, Posthüman teriminin kesin, özel bir tanımını olmadığını belirterek kendi araştırmalarına dayanarak Posthümanı dört farklı açıdan tanımlar. 1. tanıma

göre Posthüman tarihin biyolojik olarak yarattığı somut bir kaza olarak tanımlanır. 2. tanıma göre Posthüman'ın Descartesin Epifenomen³ olarak düşünen bir akla benzer olarak bilince dayalı olduğu tanımlanır. 3. tanım ise Posthümanı manipüle edilen bir beden olarak görür, tarih boyunca öğrenilen protezler, vücut eklemeleri Posthüman kavramını geliştirir. 4. ve en önemli tanım ise bütün bu tanımların bir bütünü olarak akıllı makinelerin sorunsuz şekilde üretebildiği, yönlendirdiği Posthümanlardır.(Katherine,1999, s. 2,3).

Hayles'in de maddelendirdiği üzere Posthüman kavramı bünyesinde bir çok anlam taşır. Posthümanizm yalnızca teknolojik ve dijital gelişimi değil, aynı zamanda etik ve ahlaki değerleri de ele alır. Posthümanistler, jeolojik durumlar dâhil olmak üzere gerçekleşen neredeyse her krizin insan eliyle gerçekleştiğinin altını çizer. Aynı zamanda İnsan merkezci tüm fikir ve akımlara karşı bir duruş sergilerler (Kelekçi, 2021, s.35).

Posthüman, insan ve teknolojinin bir arada yaşayış biçimini ele alırken, aynı zamanda insan bedeni ve hayatının gelişim ve değişimini destekleyen bir kavramdır. Günümüz teknolojileri sayesinde geliştirilen projeler, insanlık için bir sonraki adım olan 'Transhümanizm' kavramını ortaya koyar. Bu kavram, insanın değişimi ve dönüşümü ile ilgilidir.

³ Epifenomen: Bir başka olayla aynı anda var olan ancak onunla ilgisi olmayan olguya denir (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2023).

3. BÖLÜM: TRANSHÜMANİZM VE SANATTA YERİ

Geçmişten günümüze doğa ve canlılar değişim sürecinden geçerek, buldukları çağa ayak uydurmak zorunda kalmışlardır. Özellikle günümüzde teknolojinin hızla değiştiği ve geliştiği dünyada insan, bedenini de bu değişime alıştırmak zorundadır. Dolayısıyla, bedenin kendi sınırlarını aşma durumu söz konusudur. Bu durumda devamlı gelişen teknoloji ile bedenin sınırları ortadan kalkmaktadır. Bu sınırlar ortadan kalkarken, gelişmiş teknolojiler, olumlu ve olumsuz etmenleri de beraberinde getirir. Transhümanizm, insan ve insan doğasına karşı bu gelişim ve değişim sürecini destekleyen bir anlayıştır.

Transhümanizm, temelinde olasılıkları ve arzuları barındıran kültürel bir harekettir. Akılcı bir yolla ve gelişim sağlanarak bedeni iyileştirmeyi ve yaşlanmayı ortadan kaldırmayı hedefler. Ölüme çare bulunması, yapay zekâ ile zekânın daha da geliştirilip, bir üst insana ulaşma çabasını, trans-hümanizm felsefesi ileri teknolojinin ve çağın bir gereği olarak görür. Bununla birlikte her ne kadar ileri teknolojinin getirdikleri insanlığın geleceği için olsa da devlet ve siyaset yapılanması içinde bu ilerlemelerin kötüye kullanılması kaçınılmazdır. Transhümanizm’de, doğaüstü ya da fiziksel herhangi bir temele dayanmadan insan hayatı için pratik çıkarımlara varmak hedefidir (More, 2013, s.4).

Transhümanizmin bir hareket ve felsefe olarak büyümesi, ona dair farklı bakış açılarının oluşması anlamına gelir. Bu felsefenin temel içeriği; Transhümanizmi “Trans-hümanizm” artı “Transhüman-izm” olarak düşünmektir. “Trans-hümanizm” felsefenin aydınlanma hümanizmindeki köklerine vurgu yapar. Buradan, ilerleme (olasılığı ve arzulanabilirliği, kaçınılmazlığı değil), kişisel olarak daha iyi gelecekler yaratmaya sorumluluk almak, doğaüstü güçler tarafından gerçekleştirilmelerini ummak veya dua etmek yerine, akıl, teknoloji, bilimsel yöntemler tercih edilir. Gelişmiş teknolojiler insan doğasını daha iyiye doğru dönüştürmek, kasıtlı veya kasıtsız olarak ve doğrudan zarar verecek şekillerde de kullanılabilir. Transhümanist kaygı, rasyonellikle birlikte proaktif⁴ olarak riskleri ortadan kaldırır ve maliyetleri en aza indirir (More, Vita-More, 2013, s.4).

⁴ Proaktif: Gelecekteki sorunları, ihtiyaçları veya değişiklikleri öngörerek hareket etmek (Sifferlin, 2023).

Transhümanizm kavramı, yaşamı teşvik eden ilke ve değerlerin rehberliğinde, bilim ve teknoloji aracılığıyla akıllı yaşamın şu anki insan biçiminin ve insan sınırlarının ötesinde evriminin devamını ve hızlanmasını amaçlayan bir yaşam felsefesidir. Transhümanizm, akıl ve bilim yoluyla, özellikle insani bir gerçek olan yaşlanmayı ortadan kaldırmak ve insanın entelektüel, fiziksel ve psikolojik kapasitelerini büyük ölçüde geliştirmek için yaygın olarak kullanılabilir teknolojiler geliştirerek, insanlık durumunu temelden iyileştirmenin olasılığını destekler. Transhümanizm, bir yaşam felsefesi, kültürel bir harekettir. Transhümanizmi bir yaşam felsefesi olarak adlandırırken, More; Transhümanizmi, herhangi bir doğüstü veya bir inanca dayanmadan, insan yaşamı için pratik çıkarımları olan seküler Hümanizm ve Konfüçyüsçülük gibi dünya görüşlerinin yanına yerleştirir. Transhümanizm, seküler hümanist Paul Kurtz tarafından ortaya atılan "Eupraxsophy" terimiyle tanımlanabilir: Eupraxsophy, etik ve coşkulu bir yaşam sürmenin önemini vurgulayan ve bu amaçla (inanç, mistisizm veya vahiy yerine) mantık, gözlem ve bilim gibi rasyonel yöntemlere dayanan din dışı bir yaşam duruşu veya dünya görüşüdür. Bu felsefenin temel içeriği, doğasını kavramanın basit ama yararlı bir yolu, Dua etmek yerine daha iyi gelecekler yaratmak için kişisel sorumluluk almayı, akıllı, teknolojiyi, bilimsel yöntemleri destekler ve inançtan çok insan yaratıcılığını savunur. Ancak Transhümanizm, insanlığın durumunu iyileştirmeyi hedef edinse de beklentiler her zaman iyimser olmayabilir. Gelişimin kaçınılmazlığına veya tehlikelerden arınmış bir geleceğe dair herhangi bir inancı garanti etmez. İnsan doğasını daha iyiye götürebilen aynı güçlü teknolojiler, kasıtlı veya kasıtsız olarak doğrudan hasara yol açacak veya insan hayatını baltalayacak şekillerde kullanılabilir (More, Vita-More, 2013, s.4).

Son yıllarda sayıları ciddi bir şekilde artmakta olan Transhümanizm karşıtlarının, biyomedikal alanda gerçekleşen ve gerçekleşmesi muhtemel olan gelişmelere istinaden kimi eleştirilerde bulunmaları, ciddiyetle üzerinde durulması gereken bir konudur. Nitekim insanlık açısından son derece faydalı sonuçlara gebe olduğu varsayılan Transhümanist gelişimin, beraberinde bazı ciddi olumsuzluklar taşıdığı, bu düşüncüyü savunanlar tarafından bile dile getirilmektedir. Kısaca NBIC (Nano, Bio, Info, Cogno-biyoteknoloji, nöroteknoloji, enformasyon teknolojisi, nanotek-noloji) olarak formüle edilen alanlardaki bazı gelişmelerin, nanosilahlardan genetik virüslerin üretilmesine kadar pek çok insani riski taşıdığı açıktır. Ancak, Transhümanistler ileride yaşanacak olan güzel bir hayatın ve elde edilecek büyük fırsatların böyle bir riski almaya değer olduğunu iddia etmektedirler. Hatta böylesi bir kazancı elde etmekten uzak durmak sadece "aptalca" bir iş değil, aynı zamanda insanlığa karşı işlenen bir suç olacaktır. Bundan da öte, yaşanan sürecin bizi zorunlu bir şekilde "daha iyi olana ulaşmayı seçmeye" doğru götürdüğünü göz ardı edemeyiz. Bu bağlamda onlar, karşı kutupta yer alanların tavırlarının bir "spekülasyon egzersizi"nden öteye geçmediğini iddia etmektedirler (Aydeniz, 2020).

Trans-insan, Transhümanizmin hem araç hem de amaç açısından Hümanizmin çok ötesine geçtiğini vurgular. Hümanizm, insan doğasını iyileştirmek için yalnızca eğitimsel ve kültürel iyileştirmeye güvenme eğilimindeyken, Transhümanistler, biyolojik ve insanın genetik miraslarının dayattığı sınırları aşmak için teknolojiyi kullanmak ister. Transhümanistler,

insan doğasını kendi başına bir amaç, mükemmellik ve bağıllık üzerinde herhangi bir hak iddiası olarak görmezler. Daha çok, insan doğasını arzu edilen ve değerli bulunan şekillerde yeniden şekillendirmeyi hedeflerler. İnsana, dikkatli cesurca teknoloji uygulanarak, artık ‘insan’ olarak adlandırılmayacak bir sonuca ulaşabilir. Yani post-insan olabilir (More, 1990).

Bir felsefe olarak, Transhümanizm doğası gereği belirli teknolojileri övmez. Buna rağmen, belirli teknolojiler ve mevcut ve öngörülen gelecekteki teknolojik gelişme alanları, özellikle Transhümanist hedeflerle açıkça ilgilidir. Bunlar arasında bilgi teknolojisi, bilgisayar bilimi ve mühendisliği, bilişsel bilim ve nörobilimler, nöral-bilgisayar ara yüzü araştırması, malzeme bilimi, yapay zekâ, rejeneratif tıp ve yaşam uzatma ile ilgili bilimler ve teknolojiler dizisi, genetik mühendisliği ve nanoteknoloji yer alır. Transhümanizmin amaç ve potansiyellerine dair gerçek bir anlayış, disiplinler arası bir bakış açısı edinmeyi, fiziksel ve sosyal bilimleri bütünleştirmeyi gerektirir (More, 2013, s.4).

Birçok kavramda olduğu gibi Transhümanizm kavramı da sanatı etkisi altına almıştır. Örneğin, çağdaş sanatta melez üretimlerin oluşumunda mitoloji, teknoloji, savaşlar, bilim vb. gibi farklı dinamiklerin büyük etkisi bulunmaktadır. Sanatçının malzeme seçimi de bu farklı dinamiklerin etkisinde kalmış ve Transhüman kavramı da bu dinamiklerin etkisiyle değişime uğramıştır. 20. yüzyıl içerisinde gerçekleşen birçok olay ve değişim insanların beden üzerine düşüncelerinde değişikliklere sebep olmuştur. Özellikle savaşlar Transhüman kavramının günümüze kadar olan gelişimini hazırlamıştır. 20. yüzyılın en önemli toplumsal olayları olan savaşlar sonucu insanların uzuvlarını kaybetmesi ve bu eksikliğin çeşitli mekanik uzuvlar ile tamamlanması için üretilen protezler trans insan geleceğine kapı açar. Bunun yanı sıra fantastik edebiyat, romanlar, hikâyeler bedensel dönüşümün yayılımını hızlandırmıştır.

3.1 Günümüzde Tartışılan Beden ve Bedenin Ne’liği

İnsan bedeni tarih boyunca farklı disiplinlerce incelenmiş ve bedenin sınırları, yapısı üzerine araştırmalar yapılmıştır. Sanayi devrimi ardından gelen 1. ve 2. Dünya Savaşları sonrası beden ve makine konularının yoğun olarak analiz edildiği ve irdelendiği görülür. Bu süreçte, doktorlar insan bedeninin yıpranan ve makinelere benzer bir şekilde arıza veren biyolojik yapılarını tedavi etmek için mühendislerin geliştirdikleri makineleri kullanmış, hatta gelişen

teknolojiler ile birlikte suni organlar da biyolojik bedenlerde tedavi için kullanılmıştır (Corbin, 2013, s.30).

20. yüzyılda beden, kapitalizm ve tıp sayesinde kolaylıkla değiştirilebilir ve etki altına alınabilir bir olguydu. O dönemde popüler olarak kabul edilmiş durumu kapitalizmin etkisi ile toplum tarafından benimsenirdi. Benimsenen bu popüler görünüm toplum için bir tabu haline gelerek beden olgusunu değiştirir ve bedenin toplumsal inşası bu şekilde devam eder.

Tıp biliminin ve ilaç sanayinin kapitalizmle ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda o zaman kapitalizmin popüler kültür anlamında da bedenleri nasıl kontrol altına aldığı görülebilir. Bedenler söylemlerle ve uzman hekimlerle şekillendirilir. Tıp, bedenlerle ilgili devamlı yeni söylemler geliştirir ve modalar oluşturur. Bedenler, geçici moda nesnelere olarak görülür. Beden Hıristiyanlıkta olduğu gibi, kapitalizmde de hem sevilir hem de reddedilir. Beden bir yandan aşağılanırken öte yandan nesneleşmiş, yasaklanmış yabancılaşmış şey olarak arzulanır. Beden hem aynı hem de ötekidir. Beden kontrolünün mümkün olduğu kanısı hem Hıristiyanlık hem de kapitalizmde temel anlayıştır. Adorno ve Horkheimer'a göre insanlar, bedenlerinden kaçamazlar ve onu yok edemediklerinden onun emirlerine uyarlar (Ördem, 2018, s. 2560).

İnsan, var olduğundan bu yana beden algısı hep değişim içerisindedir. Bu değişim veya dönüşüm insanın yaşam biçimi veya karşılaştığı bazı faktörlere bağlıdır. Güncel bir tartışma olarak bedeni olduğundan daha iyi bir duruma getirme çabası veya bedenin eksiklerini tamamlamaya çalışmak bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

20.yüzyıl kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması sonucu, dünya savaşları ile birlikte insanlığın savaş ve yaşanan acıların beden üzerinde yaratmış olduğu tahribatlarını alabildiğince göz önüne getirmiştir. Toplama kamplarından, atom bombasının etkilerine, kopan uzuvlardan, sakat bedenlere geniş bir imajlar dünyasına açılan bu görüntüler, beden algısına olan yaklaşımları değiştiren etmenler arasındadır. Bunun yanı sıra fotoğraf ve sinema, montaj tekniği ile beden üzerine müdahale alanlarını genişletmekte, bedeni tekrar tekrar ve hızlı sürede gerçekleşen tekniklerle bozup, parçalamakta ve yeniden kurgulamaktadır (Altuncu, 2020, s.452).

20.yüzyılın son çeyreği ile birlikte başlayan ve giderek artan yeni virüs ve hastalıklar, insanları kamusal alandan uzaklaştırırken, dijital devrim sonrası insanlık, sanal olarak varlık bulacakları sosyal iletişim ağları üzerinden, bedensel deneyimlerden uzaklaşır. Bedene olan yaklaşımlar, değişen ve sınırları genişleyen yapısı içerisinde farklı disiplinlerin, çeşitli bilgi ve çıkarımlarını yan yana etkileşime sokarken, resim fotoğraftan, heykel tıptan, makineleri bedenden kopuk olarak düşünmek olanaksızdır.

2. Dünya Savaşı'nın başta insan bedeni üzerinde bıraktığı kalıcı etkilerin ve hasarların dönem sanatçılarına psikolojik olarak etkilediği görülür. Kopan uzuvlar için yapılan protezler ve mekanik uzuvlar 2. Dünya Savaşı sırasında çocukluğunun en karanlık

dönemlerini yaşayan H.R. Giger'in eserlerinde bir referans noktası olarak görülür. Giger bu savaşın etkileri sonucu kemikli et yiyemediğini, onları sürekli boyama, dönüştürme eğiliminde olduğundan bahseder. Sanatçının yaşadığı bu travma eserlerinde insan bedeninin biyomekanik dönüşümü üzerinde büyük bir rol oynar (Blythe, 2019). Organik ve inorganik yapılardan oluşan beden bütünlüğü yani biyomekanik beden H.R. Giger'in heykel çalışmaları ile ilk örneklerini vermiştir. Sanatçının heykelleri biyomekanik, sürreal etkiler taşımaktadır. Ayrıca Giger'in heykellerinin biyomekanik, insan-hayvan melezi, insan dünya dışı varlık melezi gibi birçok farklı kombinasyonda olması melezin çok farklı şekillerde oluşabileceğini ele alır. H.R. Giger biyomekanik etkili çalışmalarını yaparken 2. Dünya Savaşı'na bağlı olarak gördüğü kâbuslardan etkilenmiştir. Bu karamsar paradigma Giger'in renklerden yoksun, karanlık ve tek renkli bir gelecek hayal etmesine yol açar. (Gilsdorf, 2015).

Görsel 7. H.R. Giger, Necronom / Necronom IV, 1976.

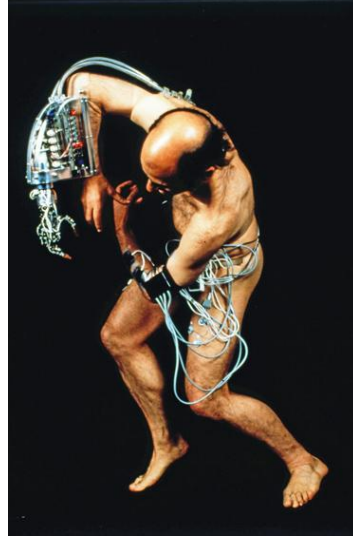
Erişim: 5.12.2021. <https://news.artnet.com/art-world/hr-giger-surrealist-artist-who-spawned-alien-has-died-18785>

Giger, Necronom adını verdiği Biyomekanik beden tasvirinde organik ve inorganik yapıları bir bütün halinde sunarak trans bedeni vurgulamıştır. 'Necronom IV' isimli çalışmada aynı zamanda Giger'in pornografik yani cinsel göndermeleri açık, belirgin bir biçimde kullandığı görülür.

20. yüzyıl içerisinde artan teknolojik gelişmeler Transhumanizm kavramının beden üzerindeki etkisini günümüzde oldukça geliştirmiş ve dönüştürmüştür. İnsanoğlunun bedenin ötesine geçme isteği, ölümsüzlük gibi fikirleri genellikle varolmuştur. Her büyük, yeni, felsefi ve bilimsel kavramın arkasında, insanı, etrafındaki dünyayı, hatta insanın evrenle olan ilişkisini düşünme ve algılama biçimi yatar. Bunlardan biri de, teknolojinin insanın günlük hayatında varlığını araştıran ve teşvik eden Posthümanizm kavramıdır.

Posthüman anlayışı, sadece zihniyeti değiştirmekle kalmaz, aynı zamanda sanatı da etkiler. Çünkü sanat, çoğunlukla hayatı taklit eder ve teknoloji insanı çoktan ele geçirmiştir. Bu durum, sadece toplumda bir iz bırakmakla kalmaz, aynı zamanda insan olmanın yeni bir tanımını, insanın gelişmiş ve güçlendirilmiş bir versiyonunu ortaya koyar.

Bedenin güçlendirilmesi ve yeniden tasarlanabilirliği konusunda sanat çalışmalarında Posthüman'a gönderme yapan en önemli ve en bilinen sanatçı Stelarc'tır. Stelarc'ın aracı, kavram olarak bedendir (Massumi, 2002). Stelarc, teknolojinin gücünden faydalanarak bedeni yeniden tasarlama üzerinde çalışır. Kendini insan bedeninin sınırlarını keşfetmeye zorlarken mekanik uzuvlar, sanal gerçeklik sistemleri ve interneti harmanlar. Stelarc'a göre bedene ek uzuvlar eklenebilir, mevcut olanlar değiştirilebilir, kuvvetlendirilebilir ve yeniden tasarlanabilir (Şahin, 2014, s.85). Stelarc, insan-makine birleşimlerinin git gide daha akıllı bir hal alıp, birbirleri ile etkileşiminin giderek arttığından ve bu artışın görüntü ve performansı direkt olarak etkilediğinden bahseder. Stelarc beden kavramını şu şekilde tanımlar; beden ne çok verimli ne de çok dayanıklı bir yapıdır. O sık sık arıza yapar ve çabuk yorulur; performansı yaşına göre belirlenir. Stelarc, aynı zamanda bedenın tekrar tasarlanmasının insanın yeniden tanımlanmasına yol açtığından bahseder. Beden artık bir özne değil nesnedir. Bu obje tasarımın ana ögesidir. Bedenin mimarisini değiştirmek onun dünya ile olan etkileşimini, farkındalığını da aynı oranda değiştirmekte ve genişletmektedir. Beden hızlandırılabilir, büyütülebilir, gezegensel bir kaçış elde edilebilir. Bu sayede beden evrim sonrası bir mermi haline dönüşmektedir (Stelarc, 2005, s.155-156). Stelarc, insanın inşa ettiği teknolojik dönemlerle uyum içinde olabilmesi için biyolojik yeteneklerinin geliştirilmesi gerektiğini düşünür. Stelarc, 'Üçüncü Kol' isimli çalışmasında bedenın sahip olduklarının ötesine geçmeyi hedefler. Sanatçı vücuduna monte ettiği üçüncü bir robot kol ya da yapay kas stimülatörlerini kullanarak kendi vücudunun bir başkası tarafından kontrol edilmesini sağlar. Simülasyon yoluyla gerçekle sahte ve gerçekle düşsel arasındaki fark yok olur (Hasgüler, 2012, s.45).

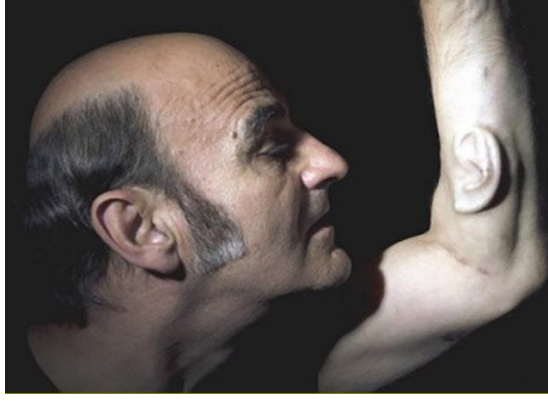
Görsel 8. Stelarc Üçüncü Kol / Third Hand, 1980.

Erişim: 5.12.2021. <http://stelarc.org/?catID=20265>

Posthüman beden, ötekileştirilen ve anatomi çeşitliliğinde alternatifleri, olasılıkları ve kendi bedeninde başka canlılara ait maddeleri barındırır. 2011 yılında yaptığı çalışmasında Stelarc, kol derisinin alt yüzeyine üçüncü bir kulak yerleştirmiştir. Bu kulak, kıkırdağından alınan dokularla oluşturulmuş ve koluna transfer edilmiştir. Türlerin evrimi, cinsiyet ayrımı kavramları yeniden haritalanmış, insan-makineye yönelik bedenler tekrar yapılanmaya başlamıştır. Stelarc'a göre modası geçmiş metafizik ruh, beden ya da zihin-beden ayrımları yerini, beden yeniden tasarlanırken biçim ve işlem yönünden çeşitlenen beden-tür ayrımı kaygılarını ele alır. Cyborg gövdeleri kablolu ve ayrıntılı değil, aynı zamanda implante edilmiş bileşenlerden oluşturur.

Posthümanizm sanat eserleri ise; Stelarc'ın 'Üçüncü Kol' isimli sanat performansında görüldüğü gibi yalnızca bir kısmı dijital teknolojinin yardımıyla yaratılabilen sanatı ifade eder. 'Üçüncü Kol', tamamen veya kısmen insan tasarımı ya da makine üretimi bir projedir.

Stelarc "Koldaki Kulak" için, canlı dokuya zararı olmayan, biyo-uyumlu bir yapıyla cerrahi implantasyon yaptırmıştır. Sol ön kolunda, derinin altında insan kulağı kıkırdağına benzer bir şekilde koluna enjekte edilen kök hücrelerle, bedenin, kolunda gerçekten yaşayan bir insan kulağı olduğunu hissetmesini sağlar. Bu kulak, beden mimarisine kalıcı bir alternatif parça olarak tasarlanmıştır. Dünya çapında izleyiciler ile iletişim kurmak ve bütünsel akustik organ arayüzü olarak Wifi ile aktive edilmiştir. Stelarc dünyanın her neresinde olursa olsun, dinleyiciler onun kulağının işittiği sesleri eş zamanlı olarak dinleyebilmişlerdir. Stelarc, sanal gerçekliği, protezleri, robotikleri, VR (sanal gerçeklik ve yapay zekâ) sistemleri kendi gerçek bedeni ile ilişkilendirme ve onu sınırlarından bağımsızlaştırmak için bir platform olarak ve teknolojiyi insan olma deneyimini çoğaltmak ve zenginleştirmek için kullanır (Riggs, s.90).

Görsel 9. Stelarc, Üçüncü kulak / Third Ear, 2006.

Erişim: 5.12.2021. <https://www.gq.com/story/stelarc-third-ear-on-arm>

Stelarc'ın Görsel 9 numaralı projesine benzer, bedenle bütünleşen ve bedenin fonksiyonel yaşantısını kolaylaştıran bir diğer proje ise Neil Harbisson'a ait bir projedir. Bu proje Eyeborg olarak adlandırılır. Eyeborg teknolojisi insan kafatasının arka kısmından alın bölgesine kadar uzanan dış bir kamera implantından oluşmaktadır. Bu teknoloji insanların ses dalgaları yoluyla renkleri ayırt etmesini sağlar. Aynı zamanda renklerin farklı kanallarını (doygunluk, tonu vb.) da belirlemektedir.

Görsel 10. Neil Harbisson, Eyeborg, 2003,

Erişim: 11.04.2023. <https://www.dezeen.com/2013/11/20/interview-with-human-cyborg-neil-harbisson/>

Eyeborg projesinin bir gelişmiş versiyonunu ise Rob Spence geliştirmiştir. 13 yaşında çiftlikte dedesinin silahı ile oynarken gözünü kaybeden Spencer protez göz teknolojisine ilgi duymuş ve kendi sorununa bir çözüm olarak bu teknolojiyi geliştirmiştir. Eyeborg projesinden referans alarak bu implant göz içerisine bir göz topu kamerası olarak yerleştirir. Protez göz gerçek zamanlı olarak renkli videoları uzak bir ekrana gönderen kablolu bir

verici içermektedir. Spencer kendisinden Cyborglara gönderme yaparak "Eyeborg adam" olarak bahseder (Warwick, 2013, s.13).

İnsan, geçmişten bu yana Dünya'nın ötesini aşma ve diğer gezegenleri keşfetme hayali kurar. Özellikle de Dünya'ya en yakın gezegenlerden biri olan Mars, ziyaret edilmek veya tamamen orada yaşamak istenen ve hayal edilen gezegendir. Bununla birlikte Mars'ta yaşamak mümkün olabilir mi? Sorusu akla gelir. Bilim adamları geçmişte Mars'ta yaşam olabileceğini ancak şu anki mevcut durumda Mars'ın yüzeyinde yaşamın imkânsız olduğunu tespit ettiler. Yine de bu durumdan bahsederken sadece gezegenin yüzeyine değindiler. Dolayısıyla Mars'ta yaşam umudu hala vardır çünkü gezegenin yüzeyinde canlı organizmanın asla barınmayacağı iddia edilse de Mars'ın alt katmanlarında bunun mümkün olabileceği düşünülüyor. Bununla birlikte gelecekte insanın neye evrimleşeceği de günümüzde ilgi duyulan konulardan biridir. İnsanın Mars'ı sömürge haline getireceği var sayılırsa, Mars'ta yer çekiminin çok düşük seviyelerde olması nedeni ile deride kaslarda ve hatta kemiklerde bile değişim mümkün olabilir. Dolayısıyla organik anlamda evrim kaçınılmazdır ancak bununla birlikte gelecekte keşfedilen ve yaşanmak istenen gezegene adapte sağlamak için yapay yollarla da genetik müdahaleler mümkün olacaktır. Yani insan hem organik olarak hem de kendi yönlendirmeleri ve çalışmaları doğrultusunda evrime uğrayacaktır. Dolayısıyla, insan gelecekte neye evrimleşecek sorusu akıllara gelir.

Bu konu ile ilgili birçok teori bulmak mümkündür;

Kwan, büyük değişikliklerden birinin daha büyük bir alın olacağını tahmin ediyor; bu özellik 14. ve 16. yüzyıllardan bu yana zaten devam etmekte. British Dental Journal'da yazan bilim insanları, o zamana ait kafatası ölçümü karşılaştırmalarının, günümüz insanların daha az belirgin yüz özelliklerine ancak daha yüksek alınlara sahip olduğunu gösterdiğini öne sürdüler ve Kwan, daha büyük bir beyne uyum sağlamak için insan kafatasının da büyümeye eğilim göstermesini beklediğini öne sürdü (Olson, 2013).

Gözler "sinir bozucu derecede büyük" görünecek (en azından bugünkü bakış açımıza göre) ve düşük ışıktaki görmeyi güçlendiren göz parlaklığına ve hatta yeniden oluşturulan plica semilunaris'ten yan göz kırpmaya özelliğine sahip olarak insan gözlerini kozmik ışığın yıkıcı etkisinden daha fazla koruyabilir (Olson, 2013)

İnsan yüzünün kaderini git gide kendisi yönlendirecektir yani fiziksel görünümde insan yönlendirmesi oldukça mümkündür. Gelecekte bedene eklenen teknoloji, günlük hayatta görünür bir biçimde olabilir. Büyük gözler ve bedende çeşitli eklentiler yani cyborg bir görünüme 'Alita: Savaş Meleği' isimli filmin ana karakteri olan Alita örnek gösterilebilir.

Görsel 11. Alita: Savaş Meleği, 2019

Erişim: 15.01.2024. <https://www.ericdsnider.com/movies/alita-battle-angel/>

Alita: Savaş Meleği isimli filmde insanoğlu Mars'ı sömürmüş ve Dünya, Mars savaşı gerçekleştiği için Dünya'nın çok büyük bir kısmının yok olmaya yüz tutmuştur. Filmde Dr. Ido, filmin ana karakteri olan Alita'yı cyborg bedeni ile hurdalıkta keşfeder ve onu tamir etmek üzere tamirhanesine götürür. Böylece Alita, yeniden doğmuş gibi kendisine ve yaşadığı gezegene dair hiç bir şey hatırlamaz. Alita, uyandığında kollarını inceleyerek kendini tanımaya çalışır. Özetle 'Alita: Savaş Meleği' geleceğe dair bazı tahminlerde bulunan fantastik bir filmidir.

Verilen örneklerde de olduğu gibi, insanoğlu, bedeninin kusurlu yanlarını örtterek desteğini sağlayacak olgularla daima ilgilenir. Bununla birlikte bedeni geliştirirken güçlü kılmayı hedefler. Dolayısıyla, insan, çağlar boyunca ölümsüzlük ve mükemmellekle dolu bir yaşamın arayışındadır. Transhümanizm, bu yönde insanın mükemmeliyeti, üstünlüğü ve dünyaya hükmetme isteğini doğurur. Bu istek ve arayış doğrultusunda, insanlar kendilerini biyo-teknolojileri geliştirmeye, trans insanlara ve insan ötesi zamanlara yönlendirir.

Teknolojik gelişmeler insanın yaşam ömrünün uzamasını, normal insanların algılayamadığı dalga boylarını hissetme yeteneği gibi teknolojik cihazları bedenle bir bütün haline getirerek elde edilen fiziksel iyileştirmeler ve donanımlardır. Örneğin; Genetik değişimlerle, çok hızlı bir şekilde kitap okumak ya da zor matematiksel problemlerini kolaylıkla çözme gibi

durumlar, insan bedenine yerleştirilen cihazlar sayesinde gerçekleştirilebilir. (Uzuner, 2020).

Posthüman beden, morfolojik eksikliğin tamamlandığı, sızıntıların tıkandığı, acılarının ve ağrılarının giderildiği, kusurlarının örtüldüğü, biyolojik hastalıklarının tedavi edildiği bir beden olarak görmekten öte, bütün bu bahsi geçenlerin herhangi bir farklılık veya öteki yaratmamak üzere tarihe gömüldüğü bio-konstrüktif beden, diğer bir deyişle bedenlerin barışıklığı olarak görülmelidir. Böylesi bir melez beden, Postmodern insan bedeni normal kabul edildiğinde, tam bir ucubedir, hatta canavardır (Balkan, 2015, s.11).

Teknolojilerin kullanımı ile birlikte bedenin sahip olduklarının ötesine geçerek sahip olunanın sınırlarını yıkan yepyeni bir varlık yaratılmasının gösterilmesi aynı zamanda Posthüman oluşumları aşan, cyborg yapısını da sembolik olarak temsil eder. Posthüman bedenler de benzer şekilde tekrar yapılandırılarak, verili olanın, teknolojinin kullanımı ile iyileştirildiği, zaaflarının giderildiği biyolojik yapılar olarak düşünülmektedir (Balkan, 2015, s.9). Stelarc'ın ön gördüğü bedenin makineyle desteklenmesi fikri günümüzün giyilebilir robot destekleri ve makineleri, insan bedeninin yapay organlarıdır. Örneğin kaldıraç, uzatılmış bir koldur. Kaldıraç, kolun kaldırma yeteneğini artırır ve kolun sahip olduğu tüm diğer fonksiyonları göz ardı eder. Koldan çok daha 'aptaldır', ancak bu nedenle daha ileriye uzanır ve daha ağır yükleri kaldırır (Flusser, 2009, s.51). Günümüzde, birtakım engeller yaşayan bireyler için giyilebilir mekanik robot kol, bacak veya bütün bedeni destekleyici protezler bulunmaktadır. Bu robot mekanizmalar, bireyin günlük hayatını kolaylaştırır. Beden engeli durumu dışında da verilebilecek örnekler çok çeşitlidir. Giyilebilir teknoloji, bedenin kapasitesini ve yapabileceklerini artırma eğilimindedir. Üretilen akıllı protezler, bedenin geleneksel görevlerinden daha da fazlasını yapar. Bu protezleri giyen bireyler ekstra bir hıza ve kuvvete sahip olabilmektedir.

Dünya devamlı değişim sürecindedir. Dünyada bulunan her şey bu değişime dahildir. Dolayısıyla, insan bedeni de bu değişimlerin etkisi altındadır. İnsan var olduğu süreçte gelişimini tamamlamak için bu değişime ayak uydurmak zorundadır. Zamanla değişen bilim, teknolojik gelişmeler, düşünce çeşitlilikleri, insanı, dünyayı yeniden algılamaya iter. Posthüman anlayışı ise teknolojinin insan hayatında varoluşunu ve edindiği yeri inceler. Günlük hayatın bir parçası haline gelen teknolojinin insana sunmuş olduğu, akıllı telefonlar ile birlikte sosyal media da insan hayatında önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum, insanın günlük hayatını etkisi altına alır. 21. yüzyıl, teknolojinin yoğun kullanımı ve gelişimi dolayısıyla biyoteknoloji çağı olarak kabul edilmiştir.

Biyoteknoloji çağıyla makine ve insan arasındaki etkileşimin artmasından dolayı; insanın sonunun geleceği bir kaynaşmanın gerçekleşmesi durumunda insanın, “insan-ötesi” olacağı durum “post-human” olarak adlandırılmaktadır (Aydoğan D., 2018, s. 9). Posthümanizm, insanın yaşam süresinin uzatılması, bedensel gelişimlerin sağlanması, insan bedeninin sahip olduğu kusurların üstesinden gelmenin, gelişmiş teknoloji ve bilimden yararlanarak mümkün olabileceğini savunan bir görüştür. Posthümanizm, insanın teknoloji vb. konularda seviye olarak geldiği noktada tatmin olmaz. Dolayısıyla insanın şu anda geldiği noktayı geliştirmenin yollarını arar. İnsanlar, geçmiş yıllardan beri biyolojik bedenini değiştirmek ve kendi bedenine her zaman hâkim olmak ister. Özellikle günümüzde plastik cerrahilerin gelişimi ve yayılımı ile bu durum oldukça sıklaşmıştır. İnsan, bedenini kendi seçmek ister bu yüzden öncelikle var olan biyolojik bedenlerinden kurtulmaları gereklidir. Mekanik ve yeniden inşa edilebilen veya geliştirebilen tasarımlara sahip bir bedene sahip olmak isterler ve böylece istenilen vakitte kişi kendi bedenini istediği şekilde tasarlayabilir ve bu insan için daha kolay ve pratiktir.

Heykel sanatı alanında, Patricia Piccinini, Posthüman kavramını çalışmaları üzerinde oldukça net bir şekilde gösterir. Piccinini, biyoteknoloji ve genetik manipülasyonun ilerlemesi yoluyla yabancı olarak tanımlanabilecek, yeni ve rahatsız edici görünümlerin potansiyel yükselişini araştırır. Piccinini, yapay ve doğal, insanlar ve çevreleri, izleyici ve sanat eseri arasındaki ilişkiyi keşfeden antropomorfik⁵ heykeller yaratır. Sanatçı silikon, deri ve insan saçı gibi çeşitli malzemeler kullanarak bilim ve mitolojinin, hayali ve gerçeklerin olduğu etkileyici görünümler yaratır. Çalışmalarında gerçeklik, insan, makine ve doğa her zaman bir bütün halindedir (Piccinini, 2020). Piccinini'nin çalışmalarında, doğurganlık, empati ve merak izlenimleri bulunur. Yarattığı yaratıklar geleneksel olarak güzel görünmezler fakat yine de bakım ve besleme arzusu uyandıran sevimli, eterik bağa⁶ sahip birer yaratık görünümündedirler (Piccinini, 2020). Piccinini'nin heykelleri, karanlık ve aydınlık, aşk ve kayıp temalarını içerir.

⁵ İnsan biçimcilik anlamına gelir. Yunanca insan anlamına gelen anthropos ve biçim, şekil anlamına gelen morphe sözcüklerinden türetilmiş olan antropomorfizm, genel olarak insana ait özelliklerin insan dışındaki varlıklara yüklenmesini ifade eder (Cevizci, 1999).

⁶ Eterik Bağ: bazen bağlantı kordonları, eterik kordonlar, enerji kordonları ve şeritler olarak anılır. Enerji bedenlerinin (aura, çakralar vb.) İçinden bağlanan ve bedenden dışarı uzanan enerji yapılarıdır. Diğer insanlar, yerler, hayvanlar, nesnelere, durumlar ve geçmiş olaylarla bağlantı kurarlar (Anette, 2016).

Görsel 12. Patricia Piccinini, Doğa Bilimci / The Naturalist, 2017.
Erişim: 5.12.2021. <https://www.artsy.net/artwork/patricia-piccinini-the-naturalist>

Posthümanizm, geçen yüzyıl boyunca insanı merkezileştirmek, insan olmayı açıklamak ve insanlarla insan olmayanlar arasındaki ilişkileri incelemek için gelişen eleştirel teori hareketinin bir parçasıdır. Birçok bilim insanına göre Posthüman bir bakış açısı günümüzde oldukça önemlidir. Günümüzde yaşanan doğal afetler ve iklim değişiklikleri dolayısıyla insan ve çevre arasındaki bağlantılar daha da belirginleşir. Rosi Braidotti, 'Posthuman' isimli kitabında, insanın bu gezegendeki tüm yaşamı etkileyebilecek jeolojik bir güç haline geldiğinden bahseder. (Braidotti, s.12, 2013). İnsanın teknolojiye olan bağımlılığı arttıkça, kalp pilleri ve protez uzuvlardan sosyal medya algoritmalarına kadar inorganik ve insan olmayan şeylerle sürekli olarak iç içe olduğu görülmektedir.

Görsel 13. Justin Shoulder, Leş / Carrion 2018.

Erişim: 17.05.2023. <https://acca.melbourne/program/carrion-2/>

Justin Talplacido Shoulder, performans, heykel, video ve toplu etkinliklerde çalışan, kılık değiştiren bir sanatçı ve hikâye anlatıcısıdır. Shoulder'ın, performanslarında, canlandırdığı yaratıklar, el yapımı kostüm ve protezlerle vücut bulmakta ve kendi jest dilleriyle

canlandırılmaktadır. Shoulder, insanın gezegen üzerindeki yıkıcı etkisinin doğa yasalarını hızla yeniden tanımladığı bir çağda insan olmanın ne anlama geldiği üzerinde durur. Shoulder'in ' Carrion' isimli sanat performansında rolünü üstlendiği karakter, birden fazla forma dönüşme ve birden fazla dil konuşma yeteneğine sahip, Posthüman bir hayalettir. Carrion isimli bu karakter, performansın içeriği olarak nostaljiyle hareket eden bir egoyla arkeolojik bir alanda dolaşır ve nesnelere ortaya çıkarır. Bu sanat performansı, maddi araştırmalar simülasyonu, tüketim ve ibadet hakkında derin öğrenmeyi ortaya koymaktadır (Phasmahammer, 2018).

Görsel 14. Diemut Strebe, Sugababe, 2014.

Erişim: 20.05.2023. <https://rb.gy/wfblm>

Diemut Strebe, çağımızın ileri bilimine odaklanırken, canlı ve biyolojik malzemeler, deney düzenekleri, enstalasyonlar ve video gibi medya aracılığıyla bilim ve sanat arasındaki geçişi araştırır. Strebe, ilk sanat ve bilim çalışması olan Sugababe'de, Vincent Van Gogh'un kulağının bir klonunu üretmiştir. Strebe, 'Sugababe' isimli sanat bilim çalışmasında, Vincent Van Gogh'un erkek kardeşi olan Theo Van Gogh'un torununun torunu olan Lieuwe Van Gogh'un canlı hücrelerinden faydalanmıştır. Strebe tarafından üretilen bu kulak, içerisinde bir mikrofon sistemi bulundurmaktadır. Bu sayede sesleri işitebilmektedir. Kulağın içerisinde bulunan mikrofona doğru konuşulduğunda ses, yazılım sayesinde bilgisayar işlemcisine aktarılır, kaydedilmiş seslerle bir araya getirildikten sonra kulağın ne söylenildiğini işitebilmesi sağlanır (Strebe, 2023).

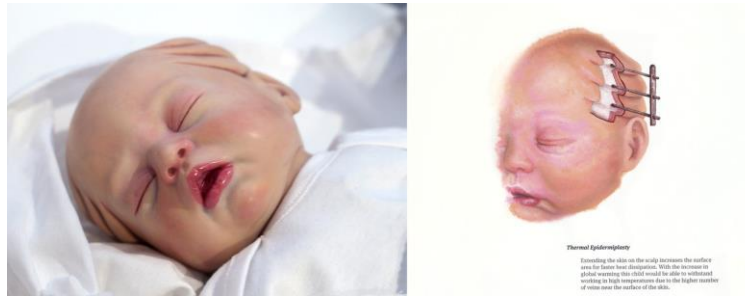
Bugün insan bedeni, kolayca manipüle edilebilen ve tasarlanabilen pratik unsurlardan oluşur. Cerrahi prosedürler sayesinde beden gerilebilir, kaydırılabilir ve dikilebilir ve yine de işlevsel olabilir (Haines, 2013).

Agi Haines, transhümanist bir tavır takınarak, genetik modifikasyon yoluyla doğal evrime meydan okuyan heykeller yapmaktadır. Haines, yapmış olduğu hipergerçek heykellerinde

günümüz ve gelecek arasında bağlantılar kurar. Bunu yaparken epistemoloji'den faydalanır. Haines, sınırları aşarak heykellerinde çelişki içerisinde, çarpıcı ve itici parçalar yaratır. İnsan, çoğunlukla bedenleri ile dünyanın geri kalanı arasındaki sınırların nerede olduğunu keşfetmeye çalışır. Sanatçının çalışmalarının beslendiği nokta, İnsanın her zaman kişisel gelişim isteği ve arayış sürecinin içerisinde olmasıdır. Hailes'in Thermal Epidermiplasty isimli heykelinde, cildin kafa derisi üzerinde uzatılması, daha hızlı ısı dağılımı için yüzey alanını arttırır. Küresel ısınmanın artmasıyla birlikte, cilt yüzeyine yakın damar sayısının artması durumunda bebek, ilerde büyüdüğünde yüksek sıcaklıklarda çalışmaya dayanabilecektir.

'Transfigurations' isimli heykel projesi, cerrahi olarak uygulanmış beden geliştirmeleri için bazı tasarımları tasvir eder. Her bir değişiklik, bu cerrahi tekniklerin bebek için tıbbi, çevresel ve sosyal hareketlilik sorunlarını gelecekte nasıl çözebileceğini hayal etmek için yapılmıştır (Haines, 2013).

Bu proje, cerrahi olarak değiştirilmiş bebeklerin heykellerini içerir. Heykeller, bebeklerin doğumdan hemen sonra hastanelerde örtüldüğü gibi beyaz ketene sarılmış pozisyonundadır. Sanatçı, bebekleri camların içerisinde sergilemiştir. Böylece, izleyicinin kendini hastanede yeni doğmuş bebeklere bakar pozisyonda bulması sağlanmıştır. Fakat izleyici bebeklere yakından baktığında, onlarda bedensel bazı değişiklikler fark eder. Bu bebekler sağlıklı yeni doğan bebeklerin sahip olmadığı bazı vücut parçalarına sahiptir.

Görsel 15. Agi Haines, Thermal Epidermiplasty, 2013.

Erişim: 05.06.2023 <https://www.agihaines.com/transfigurations>

Haines, insanın kendi biyolojisinde seçme özgürlüğü olasılığının gerçekten önemli olduğunu düşünür. Sanatçı, Transfigurations projesinde, insanın gelecekteki yaşamı için teknolojiler ve ameliyatlar sayesinde gerçekleşebilecek gelişimine değinir ve tasarım yoluyla yapay seçilimi araştırır. Hızla değişen doğa ve teknoloji dolayısıyla insanın kendini çevre

ihtiyaçlarına uyum sağlayabilecek şekilde değişim ve dönüşüm sürecine sokması gerektiğini savunur.

Sanatçı, ‘Bibuccalplasty’ isimli büyük yanaklı bebek heykelinde, bebeğin gelecekte yoğun stresli iş hayatında ona yardımcı dokunabilecek bir ameliyat gerçekleştirilerek büyüdüğünde hayatının kolaylaştırılması gerektiğine gönderme yapar. Bu heykel, kafeinin daha iyi emilmesi için yanakların yüzey alanını artırmak üzere tasarlanmış modifikasyonu gösteren bir heykeldir, bu nedenle çocuk daha yüksek ücretli bir pozisyonda daha uzun saatler çalışarak daha fazla para kazanabilir. Sanatçı, bu ameliyatın genişletme klipsleri ile yanakların uzatılması sağlanarak yapılabileceğini savunur.

Görsel 16. Agi Haines, Bibuccalplasty, 2013.

Erişim: 05.06.2023, <https://www.agihaines.com/transfigurations>

Haines, özellikle ‘Bibuccalplasty’ isimli heykelinde gelişen teknoloji ve ameliyatlara sayesinde değişen bedenlere, espritüel biçimde yaklaşır. Bu ameliyat, her ne kadar bebeğe gelecekte iş hayatında katkıda bulunacak olsa da, bebek büyüyüp yetişkin olduğunda oldukça büyük ve sarkık yanaklar dolayısıyla estetik açıdan farklı bir görünüme sahip olacaktır. Ancak günümüzde estetik açıdan güzel görünmek toplumun büyük bir çoğunluğu tarafından oldukça büyük bir önem arz eder. İnsan, bedeninde beğenmediği kısımları düzeltmek ya da en baştan yaratmak ister. Dolayısıyla bunun için estetik ameliyatlara başvurabilmektedir. Bedenin yeniden tasarlanabilirliği yani değiştirilmesi konusunda Orlan, oldukça dikkat çekici bir performans sergilemiştir.

Çağdaş sanat dünyasında sıra dışı bir yere sahip olan Orlan, “sanat yapmak pis bir iştir, ama biri çıkıp bunu yapmak zorunda” der ve üstlendiği bu kirliliği kelimenin tam anlamıyla kendi vücudunu kullanarak yapar. ‘Carnal Art’ olarak adlandırdığı sanatsal performanslarında Orlan, erkek iktidarının güzellik kavramını ve modern batı toplumlarında kadın öznenin kuruluşunu eleştirmek için bir dizi estetik ameliyatla vücudunu ve yüzünü yeniden biçimlendirir (Şahin, 2017, s.72).

Görsel 17. Orlan, Estetik Ameliyat Gösterisi / Plastic Surgery Performance, 1991,

Erişim: 18.08.2023, <https://fahrenheitmagazine.com/tr/sanat/g%C3%B6rsel/protesto-ama%C3%A7%C4%B1-ameliyatlar-bu-orlan%27%C4%B1n-biyografisi>

Orlan Estetik Ameliyat isimli sanat performansında, lokal anesteziyi tercih eder. Bu sayede gösteri esnasında hem acı hissetmez hem de izleyici ile iletişim halindedir. Orlan toplumun genel estetik kaygısı dışında kalarak o an bedeninin kusursuzlaştırılmasını talep etmek yerine bozmalarını ister. Bu sayede, toplumun güzellik algısına uymak yerine beden üzerindeki toplumun güzellik anlayışı baskılarını ortadan kaldırmak ister ve özgürce davranır. Bu estetik ameliyatları güzellik kavramına yeniden anlam kazandırmak ve kendine özgü bir biçimde estetik kavramını yeniden inşa etmek için kullanır.

Beden, insanın ruhunu içerisinde taşıdığı ve dünyada yaşamını sürdürebilmesi adına ihtiyaç duyulan bir araçtır. Bu biyolojik araç, insanın yaşadığı şartlara bağlı olarak değişime, yıpranmaya ve hatta tahrip olmaya mahkûmdur. Dolayısıyla zamanla yıpranan beden, insanı psikolojik olarak etkisi altına alır ve günlük hayatını etkilemeye ve hatta bir takım günlük ihtiyaçlarını giderememesine kadar ciddi problemlere yol açar. Bu yüzden insan, yaşlanmaktan ve sonrasında kaçınılmaz bir gerçek olan ölümden kaçmayı hayal eder. Bedenin kusurlu oluşu ama insanın kusursuz olma arzusu (tanrılaşma isteği) sonucunda ortaya çıkan arayışlar, bedeni zaman içerisinde değişim ve gelişim sürecine sokmaktadır. Bu değişimler ancak insan hayatında oldukça büyük bir önem arz eden teknoloji ile mümkün olabilmektedir. Bu sayede oldukça değişen ve belki de artık organik ve inorganik bir yapı bütününe dönüşen veya dönüşüm sürecinde olan beden, insanı teknoloji sayesinde tatmin edebilme veya insanın hayatı boyunca arzuladığı ve hayal ettiği ‘kusursuz olabilme’ olasılıkları ile dolu bir maceraya iter. Bu durum, kişinin özel arzuları, fikirleri, yaşayış ve

arayış biçimine bağı olarak değişkenlik gösterebilir. Yine de, doğal bir denge ve düzene sahip olan doğanın ve içerisine dâhil tüm canlıların hayatını tehdit edebilecek ve düzenlerini bozacak seviyelere ulaşabilir.

İnsanın bedenini kusurlu ve eksik buluşu onu hep bir arayış içinde olmaya iter. Bu arayışlar ancak teknoloji ve bilim sayesinde gerçekleşebilir. Doğaya dâhil olma süreci yaşayan bilim ve gelişmiş teknolojiler, birçok durumu kökünden değiştirebildiği gibi farklı sonuçlar doğurabilir. Teknoloji insan hayatına her ne kadar kolaylık sağlasa da ortaya çıkan sonuçlar olumsuz da olabilir. Örneğin; Haines'e ait 'Bibuccalplasty' isimli sanat çalışmasında sanatçı, gelişmiş ameliyat tekniği sayesinde bebeğe uygulanan ameliyatın gelecekte bebek yetişkin olduğunda ona iş hayatında çok büyük bir kolaylık sağlayacağını düşünür. Ancak bunu hayal ederken bebeğin organik bedeninin yeniden şekillendirilmesi durumunun dış görünüşünde bir takım değişikliklere yol açacağını da izleyiciye göstermek ister. Dolayısıyla değiştirilen beden, bir taraftan onarılırken veya geliştirilirken diğer taraftan da özünü kaybetmektedir.

Bir diğer örnek ise Orlan'ın 'Estetik Ameliyat Gösterisi' isimli sanat performansıdır. Orlan estetik ameliyatların insanları tek tipleştirdiğini düşünür. Uzun bir süredir toplumun özellikle de kadına dayattığı belirli bir güzellik algısı vardır. Dolgun dudaklar, daha dinamik ve çekik gözler, kemikli bir yüz vb. Orlan, sanat performansında bu tek tip görünüme karşı gelerek daha 'özgün' bir görünüm edinmeyi hedefler. Bu görünümü hedeflerken toplumun dayattığı güzellik algısı tabularını yıkmış olur. Orlan aynı zamanda kendi bedenini değiştirirken, izleyicilerin de düşüncelerini değiştirmek ister. Yine gelişmiş teknolojiler ve bilim sayesinde doğan estetik ameliyatlar insan bedenini düzeltmeyi, gençleştirmeyi ve güzelleştirmeyi hedeflerken insan bedenlerinin birbirlerine çok benzemesine, yani 'tek tip' bir görünümde olmasına yol açar. Dolayısıyla bedenin kendine özgü olma durumu ortadan kalkar.

Görsel 18. Francesco Albano, Arifesinde / On The Eve, 2013,

Erişim: 10.12.2023, <https://thereart.ro/francesco-albano/>

İtalyan sanatçı Francesco Albano, bedene odaklı figüretif heykeller üretmektedir. Üretilen bu heykeller insan olmaya ve insan olmanın getirilerine odaklıdır. Sanatçı, duygusal durumların ve baskıların getirisinin bir sonucu olarak bedeni yapı bozuma uğramış bir görünümde izleyicilerin karşısına çıkarır. Aynı zamanda bu görünümün arkasında yokluk temasında yatmaktadır (Büyükparksız, 2020, s.5316).

Tüm bu örneklerde ele alınan konular ve bu konuların ele alınış biçimleri beden ve bedeninin değişim, dönüşüm serüvenine dair olumlu veya olumsuz anlatım içerir. İncelenen bu eserler, rapor kapsamında üretilen çalışmalara referans ve ilham olmuştur. İncelenen sanatçılara ait eserler ve rapor kapsamında üretilen çalışmalar, anlamlar ve atıflar bakımından benzerlik göstermektedir. Ele alınan sanatçı eserleri, bedene ait gelişim veya dönüşüm süreci ile ilgili izleyiciye birçok atıfta bulunur. İnsanın, günlük yaşamını, sosyal hayatını ve rutinlerini kolaylaştırabilmesi için bedeninin gelişimi ve dönüşümü kaçınılmazdır. Bu yüzden, insan bedeninin gelecekte nasıl görüneceği konusu 'gelecekte beden' nasıl evrileceğine dair merakı beraberinde getirir.

4. BÖLÜM: TRANSHÜMAN'A SANATSAL GÖNDERMELER: GELECEKTE BEDEN

İnsan, her geçen gün daha çok hayatta kalabilmek adına yeni çözümler üretme ve kendini geliştirme döngüsü içerisinde. İnsanın şu anda bile alternatif arayış gayreti hızla devam eder. İnsanın yeni bir gezegen bulma arzusu, elbette nihayetinde, kendi bedenine dönüp onu da değiştirme ve geliştirme arzusunu da fitiller. Dolayısıyla insan, elinde bulunan veya bulunmayan her fırsatı bedenini dönüştürme arzusu dolayısıyla kullanacaktır. İnsanın 'tanrılaşma' ve 'ölümsüzlük' arzusu onu bitiren yani sonunu getiren bir etmen olabilir. Neticede; kendi inşa ettiği yapay dünyada, insanı nelerin beklediği tahmin edilemeyecek düzeydedir. Öte yandan Transhümanizm düşüncesinin insanı mutluluğa götüreceği düşüncesi tartışmalıdır

Trans-hümanizm düşüncesini savunanların asıl amacı; fiziksel ve zihinsel olarak insanları geliştirip, bir anlamda varoluşun yaşam sınırlarını daha iyiye doğru genişletmektir. Diğer bir anlamda amaç, insan hayatı ile insan olmayı daha da iyileştirmek ve bunu da aşkın bir yolla yapmaktır. Bu durum, dolaylı yoldan insanlığı mutluluğa götürür. Bununla birlikte, tarihsel sürece baktığımız zaman mutluluğa ulaşmanın Eski Yunan ve Helenistik felsefede temel amaç olduğunu görürüz. Orta çağda mutluluk, tanrıya ulaşmakla bir sayılırken, 17. ve 18. yüzyıllarda mutluluk 'iyi olma' durumu olarak tanımlanmıştır. 19. yüzyıl ile birlikte mutluluk, utilitarianizm temelinde bireysel mutluluğa odaklanmıştır. Örneğin Jeremy Bentham için, bizim yapmamız gereken şeyleri acı ve zevk belirler. Mutluluğa neden olan şey ise onlar arasındaki dengenin bilimsel analizidir. Bentham, düşünce ve eylemlerinde "en çok sayıda insan, en yüksek düzeyde mutluluk" ilkesiyle hareket etmektedir. Trans-humanist deklarasyon doğrudan doğruya mutluluk ile uğraşp onu tartışmaz. Bununla birlikte, temel amaç yine de daha iyiye, daha mutlu eden şeylere insanı ulaştırmaktır. Trans-hümanist düşünce, 19. yüzyıl mutluluğunun hedonist anlayışının genişletilmiş halini bize verir. Kişisel tatmine odaklandıkları için, Modernizm öncesi kabul gören mutluluk ve erdem arasındaki bağlantıyı trans-hümanistler dikkate almazlar. Trans-humanistler; yaşamdan memnun olma, kendini tatmin etme ve kendini gerçekleştirmeden söz ederler. Mutluluğun objektif veya sübjektif yönü arasındaki ilişkinin analizini yapmak peşinde olmayıp, temel amaçları, insan yaşam süresinin en iyi biçimde uzatılması ve ölümün bir anlamda ertelenmesidir (Demir, 2018, s.96).

İnsan, hayatı boyunca ölümünü erteleme çabasına girse bile bedende birtakım yıpranmalar ve bozulmalar kaçınılmaz bir gerçektir. Bu yüzden insan, fiziksel formunu korumak ve taze tutmak için teknolojilerin de gelişmesi ile birlikte bir takım cerrahi işlemlere başvurur. Buna bağlı olarak insanın bedeni hakkındaki düşünceleri veya hisleri devamlı olarak değişim gösterir.

İnsanoğlunun sadece kendi formunu korumaya çalıştığına inanmak doğru değildir. Deformasyon arzusu yaşlılıkta kaçınılmaz olan değişimden kurtulmasına yarar. Öte yandan bu arzu fiziksel görünüşü psikolojik varyasyonla uyumlu hale getirir. Bedenin hissettikleri gün içinde sürekli değişir ve P. Schilder bununla birlikte beden imgesinin de nasıl değiştiğini göstermektedir. Bu değişim özellikle hastalar veya depresif kişiler tarafında verilen tasvirlerde kendini hissettirir, ancak her birimiz bunu yaşayabiliriz, özellikle de kızgınken, çok istekliken, utandığımızda veya bunlara benzer, insanın "taşmasına" veya tam tersine "içine kapanması'na" yol açan kuvvetli heyecanlar yaşarken. Bedenler kendilerine bakıldığında kendilerine her zaman sadık olma şekilleriyle dışarıdan yalan söylüyorlarmış gibi gelir. İster kendi ister öteki olsun, iç hayatın değişiklikleriyle buluşmak için, görünüşün bu tek düzenliğini yıkma arzusu kendini insanda hissettirir (Ancet, 2010, s.111).

‘Transhümanizm Kavramı İçerisinde Değişen Beden Fikri ve Sanatta Yeri’ başlıklı bu yüksek lisans sanat çalışma raporu kapsamında üretilen çalışmalarda, temelde melezlik üzerinden Transhüman kavramına vurgu yapılır. Transhüman bedenin günümüzle olan ilişkisi ve etkilerini içeren bu çalışmalar, bedende farklı yapılar bulundurduğundan melezlik kavramını altında şekillenir. Genel olarak teknolojinin bedende bıraktığı kalıcı izler doğrultusunda bedenin başkalaşımına göndermeler yapılır. Kullanılan malzemeler çalışmanın gereklilikleri doğrultusunda çeşitlilik gösterse de biçim ve ele alınan konu içeriği ile bağlantılı ve uyum içinde olmasına özen gösterilmiştir. Uygulama süreci boyunca çalışmaların genel görünümü çoğunlukla ten, trans beden, organik ve inorganik yapılar üzerine kurgulanmıştır. Araştırılarak ele alınan sanatçılar ve üretimleri raporun genel odak noktası ile ilişkilidir. Rapor kapsamında üretilen çalışmalarda tenin ve soğuk görünümde malzemelerin vurgulanarak bir arada tutulması, Transhümanizm kavramı ile birlikte trans bedene göndermeler yaparak günümüzde ve gelecekte bedenin görünümüne dair tahminlerde bulunur. Bununla birlikte Transhümanizmi ve trans bedeni eleştirir konumdadır.

Görsel 19 ve Görsel 20 numaralı heykel projelerinde organik ve inorganik iki birleşimin oluşturduğu melezlik görülür. Bu görsellerde yer alan organlar veya bedene ait parçalar, deneysel yöntemler ile tüpler içerisinde yarı yapay yarı organik hale getirilme çabasıdır. Tüpün içerisinde bulunan her bir insan parçası kablolarla bağlıdır. Bu projeler günümüzde organik olanın yapaylaştırılması çabasına gönderme yapar.

Görsel 19-20. Bilgehan Korkmaz, Organik ve İnorganik Bütünlük (Göz) / Organic and Inorganic Integrity (Eye), 2021, 33x20.10. Organik ve İnorganik Bütünlük (Fetus) / Organic and İnorganik İntegrity (Fetus), 2021.

Malzemelerin deneysel kullanımı ile son hali bozuk ve kafa karıştırıcı hale gelen ‘ Organik ve İnorganik Bütünlük (kusur)’ adlı projede organik olana müdahale edildikçe ve yapaylaştırılmaya çalışıldıkça kusurlu hale geldiği görülür. Bu kusur, insanoğlunun organik olana müdahale ettikçe daha tehlikeli bir hal aldığına vurgu yapar.

Görsel 21-22. Bilgehan Korkmaz, Organik ve İnorganik Bütünlük (kusur) / Organic and Inorganic Integrity (Glitch), 2021, 33x20.

Here's the Transhuman isimli projede iki adet oyuncak bebek, atık metal, plastik parçalar ve siyah bir kaide kullanılmıştır. Bu projede bebeklerin kol ve bacakları mekanik parçalardan oluşur. Bununla birlikte baş ve gövde kısımlarında da metal parçalar monte bir şekilde görülür. Bu bebekler Transhüman kavramının birer sembolüdür ve seyirciye Transhüman için birer model olarak sunulur. Verdikleri poz, yüzleri ve bedenleri günümüz güzellik anlayışına, mekanik ve sıra dışı görünüşleri ise biomekanik bedenlere gönderme yapar. Günümüzde bedenler estetik müdahaleler nedeniyle birbirlerinin aynısı olmaya başlamıştır ve bu durum, estetik müdahale yaptıranlar için kaçınılmaz bir durumdur çünkü popüler kültürün kadına dayattığı güzellik algısı tek tiptir. Günümüzde her beden, cerrahi müdahaleler dolayısıyla birbirinin aynı ya da bir benzeri olarak görüldüğü gibi bu bebeklerin de yüzleri ve bedenleri neredeyse birbirinin aynıdır. Dolayısıyla bu çalışma günümüzde estetik müdahale yaptıran kişilere de gönderme yapar. Estetik operasyonlarla aynılaştıran insanlar kendilerine has özelliklerini yitirerek birer metaya dönüşür. Kendine has bedeni toplumun ortak beğeni ve ilgisine hitap edecek bir ideal beden haline getirmek ve bedeni kusursuzlaştırmaya çalışma eğilimi, bu bedenleri aynılaştırır. Bebeklerin üzerinde bulunduğu kaide, sosyal medyada güzel görünme çabası ve arzusu, verdikleri poz dolayısıyla bu bebekler için bir sahne (sosyal medya) olduğu izlenimini verir. Kollarında bulunan çarklı parçalar bu insan tiplene örneklerinin onların günlük hayatındaki abartı görünümü ve bedenin güçlenmesine ve belki de teknolojinin gelişimi, teknoloji ile değişen insan sonucu tehlikeli bedenler haline gelmesine gönderme yapar.

Görsel 23-24. Bilgehan Korkmaz, İşte Transhuman / Here's the Transhuman, 2021, oyuncak bebek, metal, plastik, 23x19.

'Ölüm Meleği' isimli heykelde, metal sac ve demir çubuklar kullanılarak göğüs kafesi. Omurga ve leğen kemiği oluşturulmuş, yüzü ise polimer kil ile modellenmiştir. Başının hemen üzerinde siyah bir örtü bulunmaktadır. İnsan bedeni organik bir yapıdır fakat bu heykelde, insan bedenine ait parçalar paslanmış çeşitli metal parçalardandır. Bu görünüm teknoloji ile değişen bedenlere atıfta bulunur. Yumuşak sıcak tonlarda bir beden yerini soğuk renkler ve sert bir yapı almıştır. Bedene ait yüz, solgun, endişeli ve yorgun bir görünümüdür. Başının üzerinde bulunan siyah örtü ile birlikte ölüm meleği olan Azrail'e gönderme yapmaktadır. Teknoloji, insanoğlu için birçok yönden zararlı bir olgudur. Psikolojik rahatsızlıklar, savaşlar, bedene olan etkileri vb. bunun gibi birçok örnek vardır. Projede elde edilen bu görünüm, post beden ölümü gerçekleştiğinde yerini inorganik ve soğuk yapıların alabileceğine gönderme yapar ve teknolojiyi eleştirir. Organik olan yüz bölümünün örtülü olması ve aksine beden gözler önünde olması, artık biyolojik bedenin kusurlarının örtülmeye, gizlenmeye çalışılması ve bedende teknolojinin ön plana tutulmasına atıfta bulunur.

Görsel 25. Bilgehan Korkmaz, Ölüm Meleği / Angel of Death, 2022, metal ve Polimer kil, 1.15x28x22.

'Modifikasyon' isimli heykelde, metal bir kaidenin üzerinde, organik olan fakat birtakım modifiyeler ile mekanik duruma getirilen gerçekçi bir el görülmektedir. Metal küp, saçlar kaynatılarak oluşturulmuş, el ise aljinat ile el kalıbı alınıp alçı döküm yapılmıştır. El akrilik boya ile boyanmıştır. Görselde bulunan mekanik el, geleceğin bedeninin bir temsili olarak görülür. Aynı zamanda, metal kaide soğuk tonlara sahiptir ve gelecekte doğal bedenlerin inorganikleştirilerek geliştirilmesine ve yeni arayışlar içerisinde bulunulmasına atıfta bulunur. Elin ise hala insana ait bir ten olması, sıcak tonlarda görünümü, proje için ten (organik) ve metal (inorganik) tezatlığını gözler önüne sermektedir.

Görsel 26. Bilgehan Korkmaz, Modifikasyon /Modification, 2022, metal, alçı döküm, 37x17x18.

‘Gelecekte Bir Kalıntı’ isimli heykelde, paslı metal bir tabut içerisinde parlak metal bir omurga ve omurgaya bağlı leğen kemiği görülmektedir. Omurganın, insana ait omurga anatomisinden daha uzun ve hantal olduğu görülür. Bu durum, gelecekte bedenlerin ötesine geçilerek, beden boyutlarının büyüyebileceği, mekanik hale gelebileceği ve ne amaçla bu bedenin büyük boyutlara getirilebileceği konusunda izleyiciyi düşünme yoluna iter. Tabut denilince ortalama insanın zihninde oluşabilecek tabut görüntüsü projede görüldüğü gibidir. Tabutun içerisinde bulunan bu omurga, bizi bulduğumuz zaman diliminde, geleceğin bedenine bakar pozisyonuna koyar. Böylece projede görülen ‘gelecekte beden’ kalıntısı, insan bedeninin gelişip değişime uğrayabileceğinden bahseder. Uzun zaman dilimi içerisinde tabutun paslanması fakat omurganın parlak kalması, teknoloji ile doğmuş mekanik bedenlerin toprakta yok olamayacağına ve dünya gezegeninde teknolojinin doğurduğu bu bedenlerin kalıcılık yaratacağına bir göstergedir.

Görsel 27. Bilgehan Korkmaz, Gelecekte Bir Kalıntı /Relic from the Future, 2022, metal, 1.60 x51x17.

‘Dönüşüm’ isimli projede, insana ait bir parça olan insan derisi ve onun yarısını kaplayan mekanik parçalar ve bazı yapılar bulunur. Bu mekanik yapılar ve insan derisi, birbirlerine sıkıca kenetlenmiş ve bir bütün haline gelmiş durumdadır. Yine de inorganik olan yapının (teknoloji) bu küreyi iç ve dış katman olarak sardığı görülür. Bu durum teknolojinin bütün bedeni istila etmesi ile ilişkilendirilmektedir. Organik olanın değil, inorganik olanın daha da baskın olduğu bu çağda, Transhüman bedene gönderme yapar.

Görsel 28. Bilgehan Korkmaz, Dönüşüm /Transformation, 2021, dijital çizim.

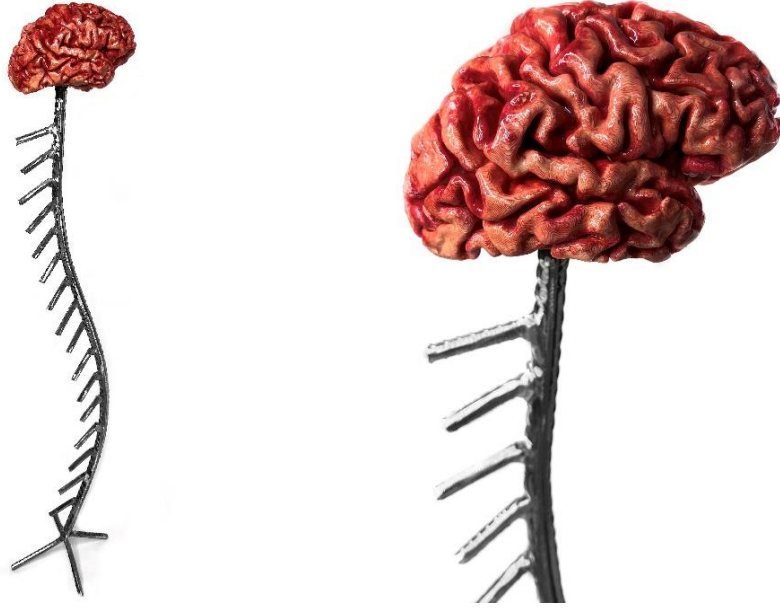
Teknoloji, hayatları ve bedenleri ele geçirmektedir. Zihinlerimizin dahi elektronik ağlar (internet vb.), kodlamalar, ortamlar, simülasyonlar kısacası teknoloji ile süregelen, zaman içerisinde yoğurulup şekillenmesi söz konusudur (Balkan, 2015, s.1). Bu ele geçiriş insanoğlunda kalıcı bir iz bırakmaktadır. İskelet sistemi bedenin alt yapısını oluştururken bedene şekil veren ve onu ayakta tutan bir etmendir. ‘Yükseltilmiş’ adlı çalışmada dijital çizim olan insan kafatası, bedenin temel taşıyı sembolize eder. Çalışmada kafatasını kuşatmış mekanik parçalar ve onu harekete geçirecek belli bir mekanizma görülür. Bu durum, teknolojinin, insanın köklerine kadar indiğine ve artık bedeni istila ettiğine gönderme yapar. Bedeni istila eden bu etmen, o bedenin hayatı da dâhil ana organ olan beynin içine kadar işlemiştir. Geliştirilmiş ve geliştirilmekte olan tüm bedenler teknoloji ile üst seviyeye taşınırken beden ve ruh zarar görür. Bununla birlikte bedende hem organik hem de inorganik parçalar bulunurken bu beden kendine özgü trans bir beden olmaya başlar.

Görsel 29. Bilgehan Korkmaz, Yükseltilmiş /Upgraded, 2021, dijital çizim.

‘Cyborg’un Anısı’ isimli heykelde, parlak metalden oluşturulmuş soyut bir omurga görülmektedir. Bu metal omurganın hemen üzerinde gerçekçi bir insan beyni bulunur. Beyin, oldukça sıcak tonlara sahip, organik ve karmaşık bir formken, alta doğru uzanan omurga ise, metalin soğuk, parlak, keskin ve sert görünümünde özelliklerini taşır. Bu heykelde bir araya getirilen iki zıt yapı ve görünüme sahip malzemeler, gelecekte bedenin artık eskisi kadar önem arz etmediği ve yüce olan insan beyninin o dönemde hala ihtiyaç duyulacağına gönderme yapar. Organik ve insana ait olan beynin, metal ve mekanik görünümde bir parça ile bir araya getirilmesi geleceğin bedenine atıfta bulunur. Beyin, yaşadığı görüleri belleğinde taşır. Örneğin; anılar, bilgiler, kısacası yaşama dair birçok şeyi kıvrımlarında depolar. Depolanan tüm bu bilgiler, beden ölene dek beden ile var olmaya devam eder. Ancak beden öldüğünde beyinde, içinde barındırdığı bilgilerle kaybolmaya yüz tutar. Beden olarak tanımlanan ve insanın hayat yolculuğunda hafıza dair bütün organlarını içinde koruyan şey, ölüm gerçekleştikten sonra, çürüyerek toprakta yok olur. Bu durum, bedenin ne kadar da savunmasız ve yok olmaya müsait bir parça olduğunu gösterir. İnsan bedeninden arta kalabilecek tek şey kemikleridir. Bu yüzden heykelde beynin altına bağlanan metal omurga anlatılan bu durumu gösterir. Kısacası; insan beyninin, daha dayanıklı bir temele oturtulması ve bütünleşmesine atıfta bulunur.

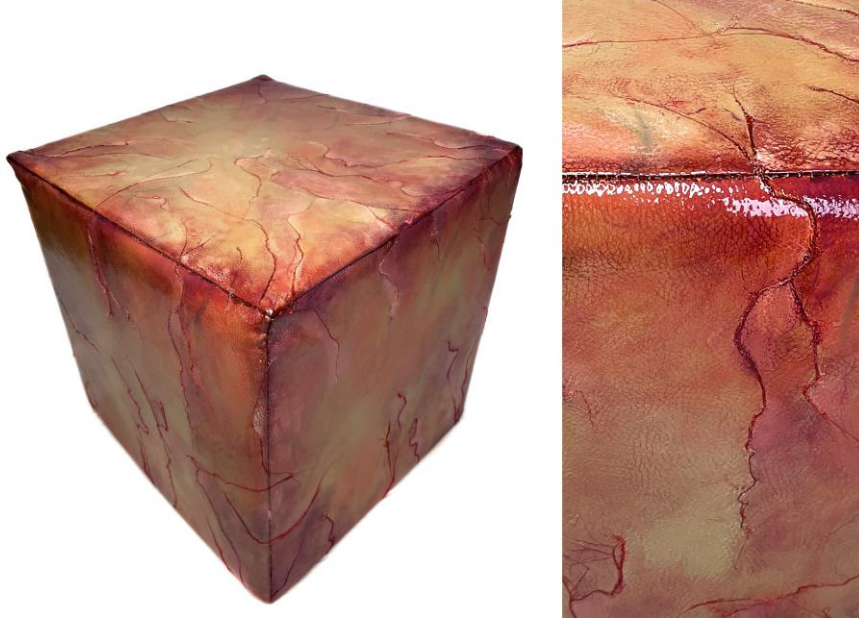
Biyolojik bedeni yetersiz gören posthümanistler bedene ihtiyaç duyulmadan bile bilincin yaşayabileceğini düşünürler (Şimşek, 2022, s.10).

Görsel 30. Bilgehan Korkmaz, Cyborg'un Anısı / Memory of Cyborg, 2023, Pla ve demir çubuk.

İnsan bedeni karmaşık bir anatomiye ve düzene sahiptir. Bedenin en dışında ten bulunur. Ten, beden bütünlüğünün dış giysisi veya kılıfı gibidir. Bununla birlikte tenin altında bulunan organlar ve sistemler bütünü ten sayesinde gizlenir. Bu yüzden tenin önemi oldukça büyüktür. Ancak organlar, kas ve iskelet sistemi olmasaydı tenin önemi, görünümü ve işlevi ne olurdu veya gelecekte tene gerçekten ihtiyaç duyulabilir mi gibi sorular sorulabilir. Ten, kusurlu ve yıpranmaya mahkûm bir yapı olduğundan gelecekte tenin olabildiğince kusursuzlaştırılması veya tene tamamen ihtiyaç duyulmadan yaşamın sürdürülmesi beklenebilir. Tenden arınma durumu mekanik parçaların tenin yerini alması ile mümkün olabilir. Bu durumda, tenin işlevi biter ve tanımsız bir hal alır. Doğada birçok hayvanın postu değerli görüldüğü gibi gelecekte insan teni de aranan nadir parçalardan biri olabilir. Görselde, yapay deri üzerine insan teninde bulunan renk tonları ve lekeler uygulanarak insan teni görünümü yaratılmıştır. Bu ten, küp şeklinde bir sünger kaplar. Sünger kullanılmasının nedeni dokunulduğunda yumuşaklık hissi vermesidir. Genel görünümün küp olmasının nedeni, kusursuz bir küpün doğaya ait olmayan bir şekil olmasıdır. Küp, organik görünümde bir şekil değildir. Doğada bulunan organik yapılar çoğunlukla simetrik ve yumuşak görünüme sahiptir. Dolayısıyla elde edilen küp şekline bürünmüş ten, tanımlı bir şekle sahipken, bu tenin insan bedeninin hangi kısmına ait olduğu algılanamaz. Böylece ortaya

tanımsız ve beden bütünlüğü olmayan bir insan teni görünümü çıkar. Şu anda bile başlamış olan beden bütünlüğü bozma veya geliştirme eylemleri (protezler, vücut modifikasyonları ve çeşitli eklentiler) her ne kadar insana fayda, kolaylık veya sıra dışı bir görünüm sağlasa da, gelecekte bu durum artarak bedeni tanımsızlaştırmaya doğru gidebilir.

Görsel 31. Bilgehan Korkmaz, Tanımsız / Undefined, 2023, sünger ve suni deri.

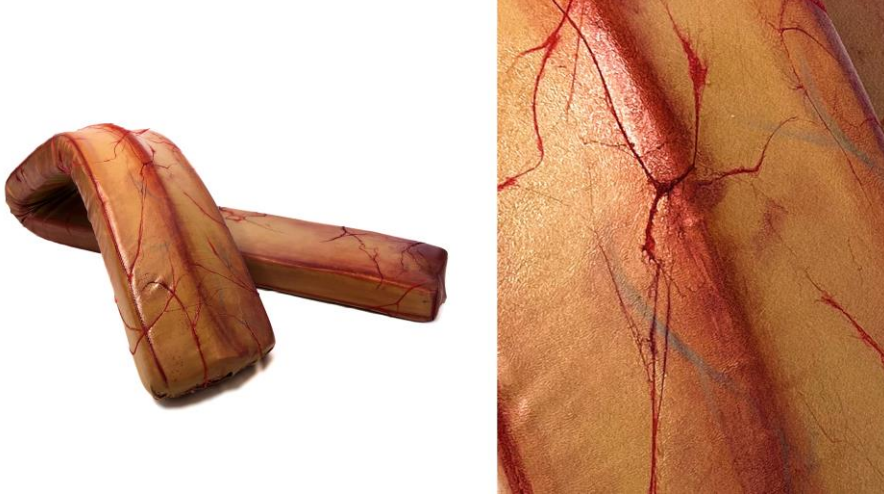
Ten, insan bedeninin dış dünya ile olan ilişkisi için bir köprü görevi görür. Dış dünya ile fiziksel temasta bulunan her zaman tendir. Örneğin günlük hayatta insan bir şeyleri taşıırken, yerini değiştirirken ve daha bir çok eylem gerçekleştirirken bedenini kullanır. Ancak tüm bu eylemler gerçekleşirken temas halinde olan her zaman tenin kendisidir.

[Ten] en eski ve en duyarlı organımızdır, ilk iletişim aracımız ve en etkili koruyucumuz... Gözümüzün saydam ağ tabakasının üzerinde bile dönüşüme uğramış bir deri katmanı vardır... Gözlerimiz, kulaklarımız, burnumuz ve ağzımızın atası dokunmadır. Dokunma diğer duylara dönüşerek farklılaşmıştır; dokunmanın öteden beri "duyuların anası" olarak değerlendirilmesi bu olgunun tanınması gibi görünmektedir (Pallasmaa, 2011, s.13).

Tenin örttüğü ve sakladığı bir sistem vardır. Bu sistemin içerisinde bulunan kaslar, kemikler veya organlar olmadan ten yalnız başına neye benzerdi sorusu 'Tanımsız' adlı çalışmanın temel sorgusudur.

Ten elastik bir yapıdır ve içerisinde bulunan iskelet sistemi sayesinde şekillenir. Beden bütünlüğünden ayrıldığında ise tek başına yığılmış bir kabuk niteliğindedir. Rapor kapsamında üretilen 'Dış Dünyaya Bir Köprü' isimli çalışma, insan bedeninden kesilmiş büyük bir ten parçası görünümündedir. Bu ten parçasının gerçek hayattaki bir ten parçası

boyutundan daha büyük boyutlarda olması izleyiciyle ten arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirir ve izleyiciye bir ten görünümünü seyretmeye olanak sağlar. Tene verilen tanımsız biçim ise tenin elastikliğini vurgulayıcı niteliktedir. Çalışma üzerinde bulunan renkler çürüme ve yıpranma aşamasında olan gerçek insan teni renk tonlarından örnek alınarak boyanmıştır. Daha nemli bir ten görüntüsü için kısmen vernik uygulanmıştır.

Görsel 32. Bilgehan Korkmaz, Dış Dünyaya Bir Köprü /A Bridge To The Outside World
2023, sünger ve suni deri.

Görsel 33. Bilgehan Korkmaz, Dönüşüm 2 / Transformation 2, 2023, sünger ve suni deri

Transformation 2 isimli çalışmada insan bedenine ait bir deri parçası görülür. Bu deri parçasının büyük bir kısmını parlak metal renk tonu oluşturur. Derinin sahip olduğu damarların geneli de gri tonlarındadır. Çalışmanın diğer bir kısmında da insan derisine ait renk tonları görülür ancak bu deri tonlarının biraz daha büyük bir kısmını soğuk metal renk tonu kaplayarak inorganik türde bir malzemenin (teknolojinin getirmiş gelişmeler) organik olan bedeni işgal etmesine atıfta bulunulur. Bununla birlikte bu çalışma, yine rapor kapsamında üretilen dijital bir çalışma olan ‘Dönüşüm’ (Görsel 28.) isimli çalışmaya da üç boyutlu ancak ondan daha farklı bir form ile atıfta bulunur.

SONUÇ

‘Transhümanizm Kavramı İçerisinde Değişen Beden Fikri ve Sanatta Yeri’ adlı bu raporda odak noktası olan Transhümanizm kavramı araştırılarak incelenmiştir. Bu kavramın, ne anlama geldiği, kimler tarafından benimsendiği, nelere yol açtığı veya açacağı konusunda geniş bir çerçeveden incelenerek ele alınmıştır. Ele alınan bu konularla birlikte kavrama ilişkin sanatçıların üretimleri yorumlanarak açıklanmıştır. Rapor kapsamında üretilen tüm çalışmalar örnek gösterilerek yorumlanan sanatçıların üretimleri ile benzer noktaları taşır. Kimi sanatçılar Transhümanizm kavramına kuşku ile yaklaşırken kimisi de bu kavramın yaşam felsefesi olarak insana faydalı olabileceğini savunur ve destekler. Bu rapor kapsamında üretilen çalışmalarla Transhümanizm anlayışının insan bedenine yansımalarına kuşku ile yaklaşılmıştır. İnsana ait organik bir yapı olan tenin yerini soğuk renklerin alma olasılığı ve bununla ilgili yapılan bilimsel çalışmalar gelecekte insanı, trans-insan olmaya doğru sürükler. Bu öngörü insanın bedeninden uzaklaşacağı fikri doğurur. Rapor kapsamında üretilen tüm çalışmalar bu durumu ele alan göstergelerdir.

20. yüzyılda yaşanan 1. ve 2. Dünya Savaşı sonrası insan bedenlerinin yaşadığı kayıplar (uzuvların kaybedilmesi) sonrası toplum, beden üzerine daha odaklı bir hale gelmiştir. Bedenin günlük yaşamını kolaylaştırmak ve iyileştirmek adına eski uzuvların yerini doldurabilecek eklentilerin üretilmesi insan bedeninin dönüşüm süreçlerinden birine örnek olarak gösterilebilir. Bu örnek, beden ve insan psikolojisi adına faydalar sağlamış olabilir ancak teknoloji ve bilim ilerledikçe beden için planlanan veya harekete geçirilen müdahaleler git gide tehlikeli bir hale gelebilir kuşkusuz her zaman akıllardadır. Doğada bulunan her canlı tanımlanamayan her şeye şüphe ile yaklaşır. Çünkü her organik canlıda kendini koruma içgüdüğü yatar. Yine de bilim, teknoloji ve popüler kültür daha iyi bir beden ve daha iyi bir gelecek vaatleri ile insanı çoğunlukla etkisi altına almayı başarır.

Transhümanizm kavramı, insan bedenini ve yaşamını değiştirebilecek bir etmendir. Bu etmenin olumlu tarafları olduğu gibi olumsuz taraflarının da bulunması olasıdır. Dolayısıyla rapor kapsamında üretilen çalışmalarda da olduğu gibi birçok düşünür ve sanatçı bedene yapılan müdahalelere kuşku ile yaklaşır.

KAYNAKLAR

Ancet, Pierre. (2010). *Ucube Bedenlerin Fenomelojisini*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Aksoy, Özlem A. (2021). Pek İnsanca Bir Kaygıyla "İnsan Sonrası " nı Anlamaya Çalışmak. *Arete Politik Felsefe Dergisi*. 1/1. s.165.

Aydeniz, Hüsni. (2020). Geleneksel Değerler Üzerinden Bir Transhümanizm Eleştirisi. *Dergi Park*. 1/53. s.357.

Braidotti, Rosi. (2013). *The Posthuman*. Birleşik Krallık: MPG Books Group Limited.

Bostrom, Nick. (2005). A History of Transhumanist Thought. *Journal of Evolution and Technology*. 1/4. s.1.

Balkan, Gökhan. (2015). *Posthuman; Bedenin Toplumsal İnşasının Sonu Bio-Konstrüktif Sanat*. Işık Üniv. Sosyal Bil. Ens. Yüksek Lisans tezi.

Büyükparmaksız, Mehmet Ali. (2020). *Güncel Sanata Ölüm İmgelerinin Yansımaları*. *Social Sciences Studies Journal*, 6/74, s. 5316.

Bozkurt. Emrah. Erişim: 1.01.2024

<https://www.academia.edu/43320090/H%C3%BCmanizm>

Çoban, Sebahat. (2021). Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kendini Gerçekleştirme Basamağında Gizil Yetenekler. *European Journal of Educational & Social Sciences*. 6/1. s. 113.

Dictionary. Cambridge. Erişim: 20.10.2023.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/epiphenomenon>

Everthingwhat. Erişim: 5.12.2021.

<https://everythingwhat.com/what-does-hybrid-mean-in-art>

Flusser, Vilem. (2009). *The Shape of Things: A Philosophy of Design*. Reaktion Books Ltd.

Gözen, Hacer. (2021). Bir Klonun Günlüğünden: Posthümanizm, Transhümanizm, Distopya ve Beni Asla Bırakma. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1/39, s. 144-160

Hayles, N. Katherine. (1999). *How We Became Posthuman*. London: The University of Chicago Press, Ltd.

Hunu, Ata. (2020). *Ganesha: Hikâyesi, anlamı ve Mitolojideki yeri*. Erişim: 5.12.2021.
<https://ungo.com.tr/2020/08/ganesha-hakkinda-bilgiler/>

Kıyar, Neslihan. Karkın, Necmi. (2013). Mimesis'in Yapıbozumsal Dönüşümleri. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*. 3/7, s.93.

Kelekçi, Miyeser. (2021). *Transhümanizm ve Posthümanizm Kavramlarının Sanatla İlişkisi*. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi. Resim Anasanat Dalı. Lisansüstü Eğitim Yüksek Lisans tezi.

Kaya, Yunus. (2017). Güncel Sanatta Yeni Bir Yaklaşım Olarak "Melezlik". *Dergi Park*, 1/20, s. 165-183.

La Mesa, Camillo. Risuleo, Gianfranco. (2021). On Concept of Hybrid in Colloid Sciences. *Colloids and Interfaces*, 5/2, s.3

More, Max., Vita-More, Natasha. (2013). *The Philosophy of Transhumanism*. New Jersey: Wiley Blackwell.

Martinez. Jacqueline. Erişim: 18.10.2023.

<https://www.thecollector.com/the-medici-family-legacy/>

Martinez. Jacqueline. Erişim: 18.10.2023.

<https://www.thecollector.com/the-medici-family-legacy/>

Naugle. Davey. Erişim: 23.10.2023

https://www3.dbu.edu/naugle/pdf/institute_handouts/paideia/notes.pdf

Olson. Parmi. Erişim: 15.01.2024

<https://www.forbes.com/sites/parmyolson/2013/06/07/how-the-human-face-might-look-in-100000-years/?sh=6b501c075a96>

Ördem, Özlem Aydoğmuş. (2018). Bryan S. Turner'ın Kuramı Çerçevesinde Kadın, Beden ve Toplum, *Opus*, 16/9, s. 2560.

Pallasmaa, Juhani. (2011). *Tenin Gözleri*. İstanbul: YEM Yayın (Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları)

Parasayan, Oğuzhan. (2020). *Minotaur: Antik Yunan ve Roma Mitolojisinin Canavarı*. Erişim: 5.12.2021.

<https://arkeofili.com/minotaur-antik-yunan-ve-roma-mitolojisinin-canavari/>

Piccinini. Patricia. Erişim: 5.12.2021.

<https://www.patriciapiccinini.net/writing/0/510/115>

Phasmahammer. Erişim: 24.10.2023

<https://phasmahammer.com/carrion>

Riggs. Leslie. Erişim:23.10.2023

<https://www.theposthuman.org/uploads/8/8/7/7/8877263/leslieriggs-article.pdf>

Riggs, Leslie. (2018). *Teknoloji ile Değişen İnsan: Post-Human*. s.90

Stelarc. (2005). *Virtual Futures: Cyberotics Technology and Post-Human Pragmatism*. s. 155-156. Routledge.

Stelarc. Erişim: 5.12.2021.

http://stelarc.org/_php#page/13

Sifferlin. Alexandra Erişim: 5.10.2023.

<https://www.merriam-webster.com/dictionary/proactive>

Strebe. Diemut. Erişim: 4.10.2023

<https://diemut.net/sugababe/>

Şahin, Derya. (2017). Sanatta, Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Sıradışı Performanslarıyla “Orlan”. *Dergi park*, 2/1, s. 68-76.

Şahin, Serpil. (2014). *Teknoloji ve Beden Bağlamında Sanatta Yeni İfade Biçimleri*. TC Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Plastik Sanatlar Anasanat Dalı Sanatta Yeterlik Tezi.

Uzuner, Nagehan. (2020). Posthümanizm ve İnsan. *Bezelye Dergi*. S. 7-8.

Warwick, Kevin. (2014). *NanoEthics: Studies of New and Emerging Technologies*. *Coventry University*.

Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez/Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez/Sanat Çalışması Raporunda,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

13.02.2024

Bilgehan KORKMAZ

Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez/Sanat Çalışması Raporu Başlığı: Transhümanizm Kavramı İçerisinde Değişen Beden Fikri ve Sanatta Yeri

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
12.02.2024	63	91,917	26.01.2024	16	2292776394

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (13.02.2024)

Bilgehan Korkmaz

Öğrenci No.: N20235095

Anasanat/Anabilim Dalı: Heykel Anasanat Dalı

Program:

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
X			

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Tansel ÇEBER

Master's Art Work Report Originality Report

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Title : The Idea of the Changing Body within the Concept of Transhumanism and Its Place in Art

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options.

According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
12.02.2024	63	91,917	26.01.2024	16	2292776394

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (13.02.2024)

Bilgehan Korkmaz

Student No.: N20235095

Department: Department of Sculptor

Program/Degree:

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
X			

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED

Assoc. Prof. Tansel ÇEBER

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır. Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporunun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporunda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim. Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge* kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren... yıl ertelenmiştir. (1)

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

13.02.2024

Bilgehan Korkmaz

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

(1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metodların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmasını ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ay aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

(3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü teze ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yüksek öğretim Kuruluna bildirilir.

(4) Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

